

dunărea de jos

Sufla către Suflători!

230
MAI
2021

consiliul județean Galați ● centrul cultural „dunărea de jos“

ritmuri

trofeul concursului național de pictură „nicolae mantu“

Concursul Național de Arte Vizuale Nicolae Mantu

Consiliul Județean Galați și Centrul Cultural Dunărea de Jos a organizat prima ediție online a Concursului Național de Arte Vizuale **Nicolae Mantu** (pictură și grafică), un concurs care a ajuns la a paisprezecea ediție. Din păcate, noile condiții de organizare au impus o ediție online.

Concursul care omagiază personalitatea celui care a fost **NICOLAE MANTU** - „pictor reprezentativ” al urbei noastre s-a adresat, în special, elevilor școlilor de arte și meserii din țară. Tema concursului a fost „**AMINTIRI**”.

S-au acordat premii la secțiunile pictură, grafică și juniori.

Juriul alcătuit din personalități cunoscute din domeniul artei și culturii: **Ioan Tudor, Liviu Nedelcu și Olimpia Ștefan au desemnat următorii premianți:**

Pictură:

- marele premiu - Pasat Diana, Galați
- premiul I - Matieș Maria, Focșani
- premiul II - Liga Ioana, Brăila
- premiul III - Rizescu Emilia, Piatra Neamț
- mențiune - Martinov Daniela, Oradea

Grafică:

- premiul I - Bașturea Claudia, Sibiu
- premiul II - Berchi Diana, Baia Mare
- premiul III - Niculescu Veselu, Brăila
- mențiune - Novacovici Mihaela Anca, Timișoara

Juniori:

- premiul I - Dumitrescu Alessia, Galați
- premiul II - Adisia Grad, Arad
- premiul III - Hîrjabă Mihai David, Târgu Jiu
- mențiune - Andrei Ioana, Târgoviște

Vernisajul expoziției și festivitatea de premiere au avut loc pe data de 23 aprilie 2021 în Sala Sergiu Dumitrescu din strada Domnească 61.

Juriul Concursului Național de Arte Vizuale Nicolae Mantu (pictură și grafică), 2021
Ioan Tudor, Liviu Nedelcu, Olimpia Stefan

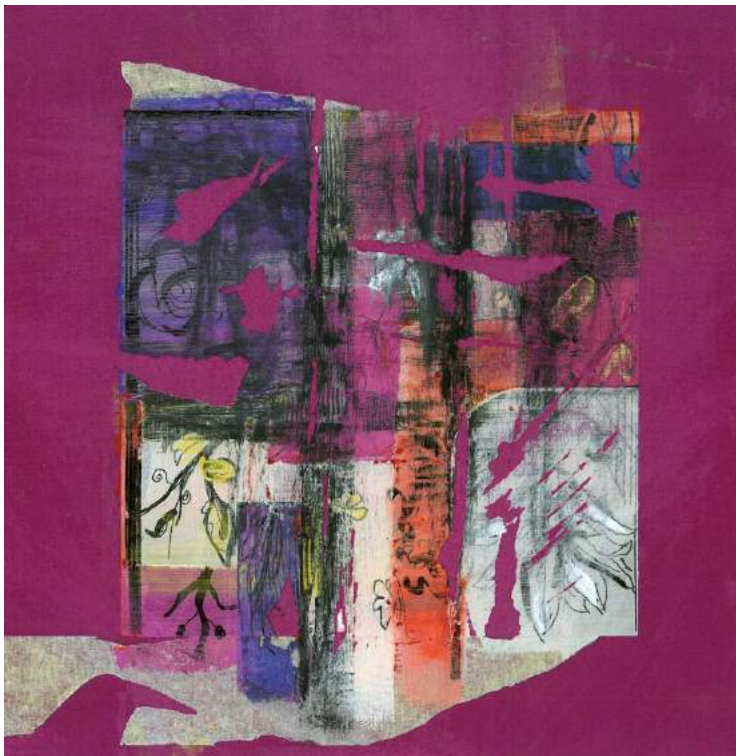
Pasat Diana, Galati - Marele Premiu
Ritmuri

Concursul Național de Arte Vizuale Nicolae Măntu

Niculescu Veselu, Brăila

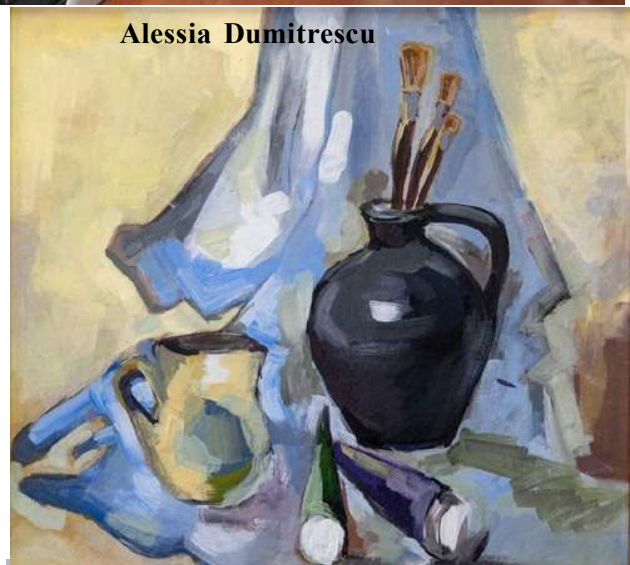
Berchi Diana, Baia Mare

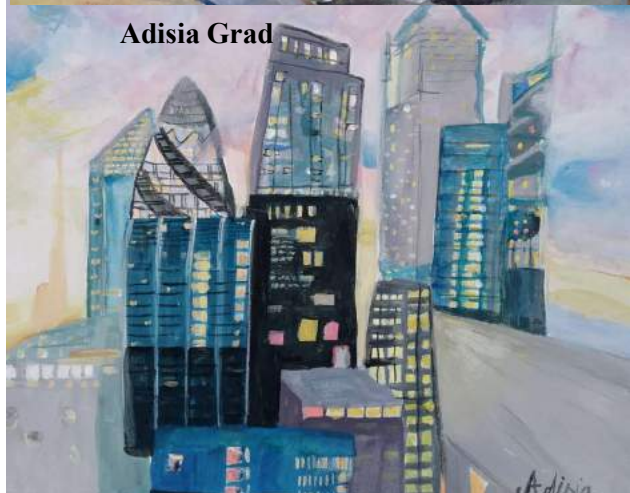

Liga Ioana, Brăila

**Concursul Național
de Arte Vizuale Nicolae
Mantu**

Alessia Dumitrescu

Adisia Grad

Galați: Citim și Dăruim! Ziua Mondială a Cărții 23 aprilie 2021

Consiliul Județean Galați și Centrul Cultural Dunărea de Jos au sărbătorit Ziua Mondială a Cărții (23 aprilie 2021) prin proiectul Galați: Citim și Dăruim!

Astfel, Departamentul Editură din cadrul Centrului Cultural Dunărea de Jos a donat în jur de 2000 de cărți Bibliotecilor și Căminelor Culturale din județul Galați. Volumele de beletristică, literatură pentru copii, manuale de limbă engleză, albume de artă și albume de tradiții și obiceiuri au ajuns în cinci localități din județul Galați.

Această acțiune face parte dintr-un proiect mai amplu realizat de instituția noastră cu ocazia Zilei Mondiale a Cărții intitulat Endless Book, Cărți fără frontiere, proiect care a dotat bibliotecile și școlile din Republica Moldova cu peste zece mii de volume în limba română în cei 5 ani de desfășurare.

De asemenea, în ziua de 23 aprilie 2021, începând cu ora 10.00 primii 30 de vizitatori-cititori ai Centrului Cultural și colaboratorii permanenți au primit câte o sacoșă cu cărțile editate de Centrul Cultural în anul 2020.

Tabăra de creație pentru copii Muzeul Satului Pădurea Gârboavele

Profitând de vacanța prelungită, Centrul Cultural „Dunărea de Jos” a venit către cei mici cu activități în aer liber, pentru promovarea în rândul copiilor noștri a ocupațiilor tradiționale, în atmosfera satului de altădată.

Centrul Cultural „Dunărea de Jos”, instituție de cultură subordonată Consiliului Județean Galați, a organizat prin Serviciul Cercetare, Conservare și Valorificare a Creației și Tradiției Populare, o tabără de creație în domeniul artei populare, pentru copiii cu vârste cuprinse între 8-14 ani, la Muzeul Satului „Petru Caraman” și Muzeul Zonei Pescărești din județul Galați, situate în Pădurea Gârboavele.

În mai multe serii, între 12 și 27 aprilie, copii din școli din județul Galați, cu rezultate bune la învățătură, au experimentat câteva dintre meșteșugurile din tradiția populară îndrumați de specialiști din cadrul instituției noastre sau de meșteri populari: olărit, cusături tradiționale, confecționare măști, lucru la război de țesut miniatural, împletituri artizanale din fire și fibre naturale, dans popular, pictură pe ouă cu motive tradiționale.

Pe parcursul taberei, copiii au vizitat Muzeul Satului și au aflat informații despre personalități gălățene din domeniul etnografiei și folclorului.

S-au bucurat de zile cu soare și tradiții populare la Muzeul satului copii din Vinători, Rădești, Smârdan și Liești.

**Șef Serviciul Cercetare
Eugenia Notarescu**

CALEIDOSCOP MAI

1 mai 2011: Papa Ioan Paul al II-lea este beatificat la Vatican de succesorul său, Papa Benedict al XVI-lea.

1 mai 1923: S-a născut Ion Popescu-Gopo, creatorul a nenumărate filme de desen animat în care personajul principal era „omulețul lui Gopo”, o creație proprie care l-a făcut celebru. A câștigat, în 1957, premiul “Palme d’or” la Festivalul Internațional de Film de la Cannes, Franța, cu filmul de scurt metraj “Scurtă istorie”.

2 mai 1519: A murit Leonardo da Vinci, cel mai de seamă reprezentant al Renașterii italiene din perioada de apogeu a acesteia. Spirit universalist: pictor, sculptor, arhitect, muzician, inginer, inventator, anatomist, geolog, cartograf, botanist și scriitor, Leonardo da Vinci este considerat adesea cel mai de seamă geniu din întreaga istorie a omenirii.

3 mai 1560: Diaconul Coresi și Tudor diacul încep tipărirea (până la 30 ianuarie 1561), la Brașov, a primului „Tetraevangheliar” în limba română.

3 mai 1848: Are loc Marea Adunare Națională de la Blaj, în cadrul căreia românii ardeleni au adoptat programul Revoluției române din Transilvania, „Petițiunea Națională”.

3 mai 1469: S-a născut Niccolo Machiavelli, scriitor, om politic și istoric italian, reprezentant ilustru al istoriografiei renascentiste.

4 mai 1646: Apare, la Iași, “Cartea românească de învățătură de la prăvilele împărătești și de la alte giudețe”, primul cod de legi tipărit în limba română.

4 mai 1949: Avionul în care se afla echipa italiană de fotbal AC Torino care se întorcea de la Lisabona, s-a lovit de zidurile unei biserici la Superga. Nu au existat supraviețuitori, în acea vreme Torino era cea mai bună echipă din Italia.

4 mai 2008: Peste 134.000 de persoane au fost ucise sau date dispărute din cauza ciclonului Nargis, în Myanmar, cel mai mare dezastru natural de la Cutremurul din Oceanul Indian din 2004.

4 mai 1955: A murit la Paris George Enescu, cel mai important muzician, compozitor, violonist, pianist și dirijor român.

5 mai 1821: împăratul francez Napoleon I Bonaparte moare în exil pe Insula Sfânta Elena din Oceanul Atlantic.

6 mai 1639: A fost încheiată construcția Bisericii „Trei Ierarhi” din Iași, ctitorie a domnitorului

Vasile Lupu; aici se află mormintele lui Alexandru Ioan Cuza, Dimitrie Cantemir și Vasile Lupu.

6 mai 1994: A fost inaugurat oficial tunelul de sub Canalul Mânecii, considerat de experți ca „lucrarea secolului”. Eurotunelul, cu o lungime de 50,3 km, situat la o adâncime cuprinsă între 25 și 45 de metri sub fundul mării, a costat 10 miliarde de lire sterline.

7 mai 1999: Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea a efectuat o vizită ecumenică în România; a fost prima vizită în această țară, a unui Suveran Pontif (7-9 mai 1999).

7 mai 1938: A murit Octavian Goga, poet român ardelean, politician de extremă dreaptă, prim-ministrul României de la 28 decembrie 1937 până la 11 februarie 1938 și membru al Academiei Române din anul 1920.

7 mai 2007: A murit Octavian Paler, prozator, eseist, reputat jurnalist și editorialist român, comentator al fenomenelor politice și culturale românești.

8 mai 1886: Farmacistul John Pemberton vinde în Atlanta, pentru cinci cenți, o sticlă dezvoltată ca un remediu pentru durerile de cap și oboseală, care este mai cunoscut sub numele de Coca-Cola.

9 mai 1877: Mihail Kogălniceanu citește în Adunarea Deputaților Declarația de Independență a României. Această zi va deveni Ziua Independenței în România.

9 mai 1945: Al Doilea Război Mondial: La cartierul general sovietic din Berlin s-a semnat actul de capitulare necondiționată a Germaniei - act care a marcat sfârșitul celui de-al doilea război mondial pe teatrul european de război.

9 mai 1979: La cea de-a XII-a ediție a Campionatului european de gimnastică de la Copenhaga, Nadia Comăneci a câștigat, pentru a treia oară consecutiv, titlul european absolut și intră în posesia trofeului - performanță unică în istoria competiției.

9 mai 1918: A murit la București George Coșbuc, poet, critic literar, ocazional și traducător român din Transilvania, membru titular al Academiei Române din anul 1916.

11 mai 1968: A început, la Pitești, construcția primului autoturism românesc, Dacia, pe baza unei licențe franceze Renault.

12 mai 113: A fost inaugurată la Roma, în forumul nou construit, „Columna lui Traian”, operă

atribuită lui Apollodor din Damasc. Cele 124 de episoade care ilustrează războaiele daco-romane, constituie un original act de naștere a poporului român.

12 mai 1848: Revoluționarii moldoveni refugiați în Transilvania elaborează, la Brașov, programul-legământ „Prințiipiile noastre pentru reformarea patriei”. Este documentul care sintetizează dezideratele românești: „Unirea Moldovei și Țării Românești într-un singur stat neatâmat românesc”.

12 mai 1926: Dirijabilul italian Norge devine prima navă care a zburat deasupra Polului Nord. Expediția a fost ideea exploratorului polar Roald Amundsen, aeronava a fost proiectată de pilotul italian Umberto Nobile iar exploratorul american Lincoln Ellsworth împreună cu Clubul Aero din Norvegia au finanțat călătoria.

14 mai 1955: A fost semnat „Tratatul de prietenie, colaborare și asistență mutuală” („Tratatul de la Varșovia”) între Albania (retrasă în 1968), Bulgaria, Cehoslovacia, R.D. Germană, Polonia, România, Ungaria și Uniunea Sovietică (intrat în vigoare la 5 iunie 1955).

14 mai 1981: Primul zbor al unui român în spațiul cosmic, Dumitru Prunariu, cu nava Soiuz-40. Zborul a durat 7 zile, 20 de ore și 42 de minute, activitatea spațială desfășurându-se la bordul stației orbitale „Saliut 6”.

15 mai 1928: Mickey Mouse și Minnie Mouse apar pentru prima dată în filmului Plane Crazy de Walt Disney.

15 mai 1838: S-a născut Nicolae Grigorescu, cel mai mare pictor român și fondatorul picturii române moderne.

15 mai 1873: A murit în exil, la Heidelberg (Germania), Alexandru Ioan Cuza, primul domn al Principatelor Unite ale Moldovei și Țării Românești. În jurul alegerii sale s-a fondat statul român modern.

16 mai 1812: A fost semnată Pacea de la București prin care se încheia războiul ruso-turc (1806—1812). Basarabia era anexată de Rusia.

16 mai 1929: La Hollywood, California are loc prima ediție a Premiilor Oscar (Academy Awards).

16 mai 1972: A fost inaugurat Sistemul hidroenergetic Porțile de Fier I, cu o putere de 1050 MW, în partea românească și tot atât în partea iugoslavă; lucrările sistemului au început în septembrie 1964.

16 mai 1891: A murit Ion C. Brătianu, om politic și de stat român. De numele lui se leagă evenimente cruciale în nașterea națiunii române și a statului: Revoluția de la 1848, Unirea Principatelor, aducerea ca domnitor a lui Carol I, Independența de stat și crearea Regatului României.

16 mai 1980: A murit scriitorul român Marin Preda. Este considerat cel mai important autor postbelic cu romanele “Moromeții” și “Cel mai iubit dintre pământeni”.

17 mai 1995: Pentru prima dată, un român, Constantin Lăcătușu a reușit să ajungă pe cel mai înalt vârf al lumii, Everest (8.848 m.)

20 mai 1875: A fost semnată, la Paris, Convenția Metrului, tratat prin care s-a promovat Sistemul Internațional de Unități de Măsură (tratată la care România va adera la 10/22 martie 1883).

20 mai 1927: Charles Augustus Lindberg, pilot din Detroit, a efectuat primul zbor fără escală peste Oceanul Atlantic, la bordul unui avion monoplan.

20 mai 1506: A murit navigatorul italian Cristofor Columb. A navigat spre vest, pe Oceanul Atlantic, în căutarea unei rute spre Asia, dar și-a câștigat reputația descoperind un nou continent, America.

21 mai 1880: S-a născut scriitorul român Tudor Arghezi. A scris, între altele, teatru, proză, pamflete, precum și literatură pentru copii. A fost printre autorii cei mai contestați din întreaga literatură română.

24 mai 1844: Samuel Morse a transmis prima telegramă în codul Morse de la Washington DC, către asistentul său Alfred Vail, în Baltimore, Maryland pentru a inaugura prima linie telegrafică. Conținutul mesajului a fost: “Ce a făcut Dumnezeu?” (un citat biblic).

24 mai 2011: A murit Fănuș Neagu, povestitor, memorialist, nuvelist, romancier și dramaturg român. A colaborat adeseori în cinematografie ca scenarist sau creator de dialoguri. A îndeplinit funcția de director al Teatrului Național din București (1993-1996); a fost ales membru corespondent al Academiei Române în 1993.

25 mai 1977: A avut loc premiera filmului Războiul stelelor, în regia lui George Lucas, unul dintre cele mai de succes cinematografice din istorie.

27 mai 1984: A fost inaugurat oficial Canalul Dunăre-Marea Neagră, considerat al treilea canal de navigație, ca importantă, după Suez și Canalul Panama; lucrările de construcție au început în 1973.

29 mai 1453: Căderea Constantinopolului: armatele otomane sub conducerea sultanului Mahomed al II-lea cuceresc Constantinopolul după un asediu de 53 de zile; sfârșitul Imperiului Bizantin.

31 mai 2009: A încetat din viață britanica Millvina Dean, ultima supraviețuitoare a naufragiului vasului „Titanic” (15 aprilie 1912).

“ABECEDAR ISTORIC GĂLĂȚEAN”

Victor CILINCA

Turiștii vechi și Mazepa.

Chiar și turiști occidentali ne vizitau orașul în timpul escalei obligatorii în drum spre Constantinopol și înapoi. Aici, în port, era și Carantina, unde cei care voiau să intre în țara Moldovei trebuia să stea 14 zile pentru a dovedi că nu sunt bolnavi contagioși, de holeră sau ciumă. Și chiar vodă Sturza, venit domnitor în țară după ce fusese numit la Constantinopol, a fost nevoit să aștepte două săptămâni în partea luxoasă, hotelieră, a Carantinei, o clădire impozantă, cu o lungime de vreo sută de metri, cu multe camere pentru găzduire și de control a bagajelor de mână. Aici intrau mărfurile străine, fiind mai întâi dezinfectate cu fum sau, în cazul monedelor, a obiectelor solide, cu oțet. Lunga staționare a domnitorului, care nu putea face excepție de la regulile medicale, a fost în favoarea orașului nostru, fiind un prilej ca Vodă să ne cunoască, să ne

îndrăgească, pentru a ne ajuta apoi... Moise Pacu, în „Cartea județului Covurlui”, descrie în amănunt ceremonia de primire la Galați a domnitorilor numiți la Constantinopol, la intrarea lor pe teritoriul Moldovei, înainte de crearea carantinei: „Sub punctul de vedere politic, orașul Galați a fost în vechime locul pe unde Domnii intrau în țară, întorcându-se cu Domnia de la Constantinopol.” Boierul caimacam, care condusesse țara între plecarea domnitorului vechi („mazilirea”, adică destituirea, uneori șiuciderea sa!) și venirea celui nou, pregătea primirea și mijloacele de transport: „rădvane, carete și care pentru agârlâc” (calabalâc), iar boierii ieșeau domnitorului în întâmpinare „la Vadul Dunării” unde „saivantul” (umbrar, șopron) era întins pe mal. Acolo boierii din toată Moldova mergeau să-i sărute mâna și poala domnitorului, iar un boier cunoscut acestuia îi prezenta pe fiecare în parte, spunând ce ranguri au avut în trecut. Vodă era găzduit în „târg”, adică în oraș, la vreo casă boierească mai impozantă, unde primea cu cafele boierii, care și ei trăseseră pe la gazde gălățene. A doua zi domnitorul făcea „divan”, adică judeca procese importante ale gălățenilor. Unii boieri erau invitați la masă, și în fiecare zi domnitorul lua câte un boier în „caretă”, în trăsura sa, descusundu-l despre starea țării. Apoi, în drum spre lași, domnitorul oprea din loc în loc la conace, cunoscând și alți boieri care conduceau alte ținuturi.

Statuia din bronz a lui Mazepa, din Parcul Libertății

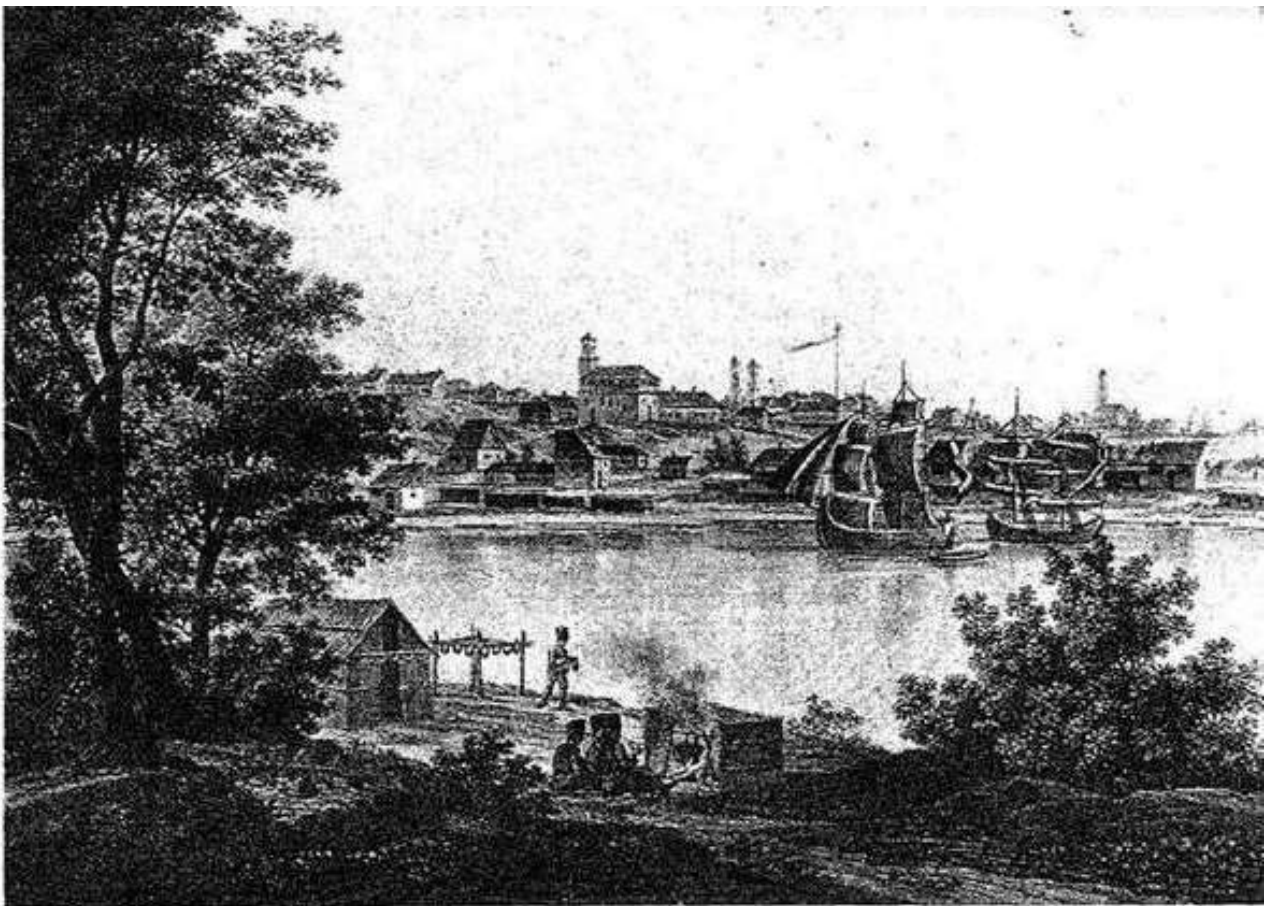
Atracții turistice neașteptate Turiștii occidentali mergeau să vadă aici la Galați piatra de mormânt a hatmanului - bogatul și viteazul conducător al Ucrainei - Ivan Mazepa, prieten și aliat secret cu vodă Brâncoveanu, eroul ucrainean care avusese curajul să înfrunte în luptă marele Imperiu țarist rus! Mazepa ajunsese în secolul al XIX-lea, peste tot în lume, un simbol al luptei pentru eliberarea de sub imperii. Popularitatea sa se datora însă uriașului succes printre cititori al unui poem eroic scris mult mai târziu după moartea hatmanului de un mare poet englez, un Eminescu al lor, lordul George Gordon

Byron. Cel care avea să moară în Grecia, la numai 36 de ani, tocmai în timpul unui război de eliberare, împotriva Imperiului Otoman, dus de acea mișcare numită Eteria. Care, o să vedeți ceva mai încolo, va avea să schimbe în mod tragic și soarta Galaților, la vremea când și la noi se desfășura revoluția lui Tudor Vladimirescu... Și apropo de marele poet romantic englez, poate istoricii gălățeni vor descoperi legături interesante cu o familie importantă de gălățeni, familia Macri, care a deținut și Grand Hotel, actualul sediul al Primăriei Galați, și, tot pe strada Domnească, o frumoasă casă cu orgă, la care a cântat și Enescu. Moștenitorul familiei, Pierre Macri, mi-a povestit că a avut un bunic medic-șef al orașului Constantinopol. Ori, tot la Constantinopol, în casa unei familii Macri, marele poet englez s-a îndrăgostit de adolescența... Teresa Macri, pe care a încercat, fără succes însă, ca să... o cumpere de la tatăl ei, cum era obiceiul vremii și al locului.

Călătorii plăteau câte un „cicerone”, un ghid, dintre slujitorii mai pricepuți de la Hanul lui Ventura din centru sau alte hanuri, pentru a fi plimbați prin Galați.

Acum câțiva ani, la Galați, în Parcul Libertății, autoritățile ucrainene au ridicat un bust din bronz, singura statuie a lui Mazepa din afara Ucrainei, iar ucrainenii care trec prin orașul nostru o vizitează.

Vedere a portului Galați dinspre malul celălalt: dinspre vama turcească din Azaklu, satul devenit apoi Zaclău și, pe rând, comuna 23 August, iar după revoluție, numită comuna I. C. Brătianu - județul Tulcea. Galațiul în secolul al XVII-lea, gravură străină publicată pe blogul său de medicul Emil Popa, un mare amator de istorie. Noaptea, malul dobrogean este aproape la fel de întunecat ca pe vremea turcilor și numai o dezvoltare pe ambele maluri a așezărilor va face din Galați un port mareț precum Viena ori Budapesta...

PORTUL GALATI LA INCEPUTUL VEACULUI AL XIX-LEA
Die albumen des Feodor Alt + Dunau Ansichten + Wien 1826. — Col. Academiei Române

UNA DIN „CELE TREI MINUNI ALE MOLDOVEI!

„Erau atât de vestite bogățiile grămadite în veacul al XVIII la Galați încât generalul francez Langeron, din serviciul armatei rusești, în războiul cu turcii din 1789, spunea că, pe vremea lui se vorbea în Moldova de trei minuni, de bogățiile Galațiului, de frumusețea Isacei și de vârtejurile Dunării în fața Țuicii”, am găsit frumos scris, cu mare dragoste de oraș, de mâna profesorului Gheorghe N. Munteanu-Bârlad, deși marele istoric de suflet al locurilor noastre nici nu se născuse aici precum alți gălățeni, care își ponegrec locurile!

Chipul istoricului Gh. N. Munteanu-Bârlad, în „Albumul Galaților”, tipărit în perioada interbelică, în care apar multe chipuri ale unor gălățeni de seamă, mulți uitați. Îl veți găsi la Biblioteca „V. A. Urechia”,

dacă doriți să vedeți și cum arătau cei despre care ați aflat câteva lucruri interesante!

Și-a lăsat numele adăugit localității de baștină, în schimb a dat totul, toată viața, anume orașului nostru, localitatea în care a trăit, a predat și a scris atâta! Autorul unei istorii mari și scrisă cu căldură și înțelegere a locurilor noastre, care așteptată să fie republicată, în curând sperăm, de editura Muzeului de Istorie „Paul Păltănea”, după mai bine de 80 de ani de la prima ei publicare, a lăsat și un alt prețios instrument de aflare a identității noastre. Este vorba despre anuarul-monografic, o culegere interbelică de date la zi ale stării economice - inclusiv cu date statistice, cu multe cifre, ale stării sociale, culturale, edilitare, a cultelor orașului, dar și a unor aspecte ale istoriei locale.

Anuarul numit simplu, „Galații”, ne-a fost dăruit deci de către primul istoric modern al orașului nostru, Gh. N. Munteanu - Bârlad, el urmându-i bunului cărturar Moise N. Pacu, cel ce ne-a dat altă monografie foarte importantă: „Cartea județului Covurlui”. Chiar dacă lucrările acestor maeștri necesită o republicare critică și nu întocmai, adică beneficiind pe alocuri de completări, căci între timp au apărut noi dovezi, contraziceri și noi instrumente de cercetare, inclusiv pentru aflarea vârstei unor foarte vechi obiecte prin metoda carbonului radioactiv precum și altele, aceste opere, alături de lucrarea monumentală a regretatului profesor Paul Păltănea, contemporan cu noi, numit „istoricul Galațiului” (Muzeul de Istorie județean a primit numele său!), toate sunt surse extraordinare. La care, din fericire, se tot adaugă lucruri noi, descoperite prin eforturile cercetătorilor actuali, care adună și ei în cărți și reviste pagini care să completeze un puzzle istoric complicat... Să-i dăm deci „cuvântul” lui Gh. Munteanu - Bârlad!

De ce să citim întâi cartea de la coadă Atenție, însă: încă o dată precizez că între ghilimele găsiți textul scris după regulile gramaticale valabile pe atunci, care erau puțin diferite de cele actuale! Plus greșeli de tipar din acea veche ediție, autorul publicând chiar la sfârșitul anuarului o listă lungă cu erate, adică greșeli de tipar și nu numai, pe care le-a descoperit abia după tipărire. Deci, obligatoriu, pentru a nu învăța și ceva greșit, trebuie să începi cu cititul anuarului... de la urmă. Iată, ați mai învățat ceva despre cărți!

Țineți minte măcar trei nume: Pacu, Munteanu, Păltănea! Lor le datorăm știința trecutului locurilor noastre și a oamenilor mari care au fost aici! Profesorul de școală Munteanu, născut la Bârlad, care a trăit însă o viață la noi și a scris mult despre istoria noastră, și-a sfârșit viața după ultimul război mondial aici la Galați, în singurătate și sărăcie, viață dedicată în totalitate gălățenilor, nu unei familii. El a continuat, ziceam, mai extins, munca de istoric și monograf a înaintașului său, Moise N. Pacu, care trimisese chestionare cu întrebări în fiecare comună și oraș al județului, cercetase arhive și vorbise cu mulți oameni, pentru a ne da o lucrare științifică! Pe la sfârșitul secolului al XIX-lea, profesorul de școală Moise Pacu a fost și teolog, și ziarist, și parlamentar, om implicat în politică care a fost și bătut odată la alegeri, acuzat pe nedrept, într-o viață politică tumultuoasă, de om în stare să se sacrifice pentru gălățeni, deși nu se născuse aici. Venit la Galați ca refugiat de la Ismail, județ, acum raion din regiunea Odesa, Republica Ucraina, profesorul basarabean se născuse chiar în satul românesc Babele, acum denumit Ozerne, unde s-a născut și mareșalul Alexandru Averescu, erou al Primului Război Mondial, ministru de Război și prim-ministru. Cărturarul s-a refugiat la noi după ce Basarabia de sud a fost ocupată de ruși, care ne-au răpit-o, deși i-am ajutat, cu mulți soldați căzuți pe frontul din Bulgaria, să-i învingă pe turci în Războiul de Independență din '77. Îmi amintesc chiar, cu mare emoție, că, într-o călătorie, am întâlnit în acest mic sat, sărman, nu cu multă vreme în urmă, un bătrân care nu mai văzuse de decenii scris românesc, cu litere latinești, a plâns emoționat citind, de la noi, o... banală listă (dar scrisă în românește!), o plicticoasă notă contabilă din mapa delegației noastre gălățene. Delegație care aducea cărți, cu greu acceptate la graniță, pentru biblioteca săracă de carte românească a școlii din sat!

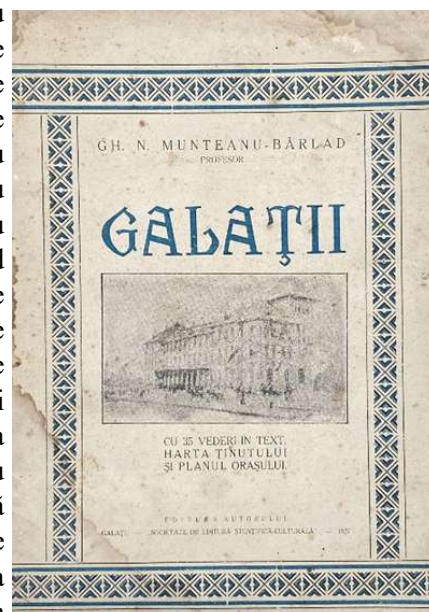
O „minune” gălățeană de pe vremea revoluțiilor din Franța și America ca să ne dăm seama cam despre ce vremuri era vorba în pasajul anterior despre „minunile” Moldovei, chiar pe atunci când scria francezul citat de profesorul Munteanu, se petrecea și celebra Revoluție Franceză, unul dintre cele mai importante evenimente pentru francezi, de atunci și până azi. Dar și pentru lumea întreagă, căci de la această revoluție s-au împrăștiat apoi pe planetă ideile despre libertate și egalitate. Și a ajutat la îndeplinirea, în timp, a visului oamenilor de a avea propriul teritoriu național, propria națiune, care să se desprindă din imperiile mari, hrăpărețe, în care se amestecau multe popoare, cu limbi și uneori chiar cu religii diferite. Așa au apărut națiunile moderne: țări precum Italia,

Germania sau România. Tot pe atunci, coloniile americane luptau pentru independență cu marele Imperiu Britanic, fiind ajutate de Franța. Sumele cheltuite de regele Franței pentru a-i ajuta pe americani au sporit însă foametea, care a condus la izbucnirea

revoluției franceze, una foarte sângeroasă, pe la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Multe războaie și molime, peste oraș! „Ca oraș de graniță Galații a fost bântuit mai ales în veacul al XVII-lea de multe războaie și molime”, scria, după Primul Război Mondial, în monografia sa „Galații”, profesorul Gh. N. Munteanu Bârlad, care a scris toată viața despre orașul său de adopție, istoria acestor locuri. „Tătarii năvălitori din colțul sudic al Basarabiei, l-au prădat și pustiit de multe ori, luând robi pe bogății orașului spre a fi apoi răscumpărați cu mari daruri din robia Crimeei. Se vorbea atunci și de căpcăunii din Bugeac.”

Unde se ascundeau gălățenii. „Mulți gălățeni se ascundeau de groaza năvălitorilor prin pădurile de peste Dunăre, prin corăbii și prin râpile din preajma orașului ori în codrii Ghenghii la nord de Drăgușeni, după numele unui vestit haiduc Ghenghea./ Se păstrează până astăzi lângă comuna Drăgușeni sau Deochieți numele de „Râpele Gălățenilor” unde se ascundeau locuitorii de teama năvălitorilor”, mai scria profesorul. Comuna Drăgușeni, unde ființează și Mănăstirea Adam, se găsește în nordul județului, cam la 80 km de Galați. De la începutul secolului al XVIII-lea și până la începutul următorului veac, profesorul enumera nu mai puțin de șase războaie mari cu pagube grele, începând cu războiul ruso-turc, la care a participat și Dimitrie Cantemir și continuând cu înfruntarea dintre revoluționarii greci „eteriști” și turci din vremea lui Tudor Vladimirescu, dar și altele. Iar războaiele duceau și la răspândirea unor boli cumplite, molime care îmbolnăveau mii de oameni. În Piața Centrală, lângă Biserica Sf. Haralambie, a fost un cimitir pentru cei răpuși de holeră.

Dumitru - Theodor Vasilescu

IOAN HORUJENCO

Născut pe 28 octombrie 1932, în Bistrița, județul Bistrița-Năsăud. În 1948, la 16 ani, Theodor Vasilescu face parte din formația de dans a nou-înființatului Ansamblu Artistic al Tineretului. Prin studii de dans clasic și-a pus aici bazele educației sale coregrafice, mulțumită coregrafei ansamblului Aurelia Săuțeanu, elevă și prietenă a celebrei Floria Capsali.

Până în 1958, Theodor Vasilescu a fost dansator și asistent coregraf al Ansamblului Tineretului (azi “Tinerimea Română”), iar performanțele dansatorilor au fost recunoscute atât prin premiile și medaliile obținute la Concursul Internațional al Festivalurilor Mondiale ale Tineretului (Berlin -1951, București - 1953, Varșovia - 1955, Moscova - 1957, Viena - 1959), cât și prin succesele de care s-au bucurat spectacolele și turneele din țară.

Din 1959 până în 1994 Theodor Vasilescu a fost coregraf și șeful secției de dans a Ansamblului Tineretului (după 1989, “Tinerimea Română”) din București. Necesitatea alcătuirii unui repertoriu cu lucrări inspirate din arta tradițională autohtonă au impus realizarea unor cercetări în vetrele folclorice importante ale țării noastre, având ca scop culegerea de jocuri, obiceiuri sau informații legate de costumul popular. Astfel, Theodor Vasilescu a avut prilejul să cunoască, în calitate de asistent - coregraf, creația tradițională din zone și arii diferite, să întâlnească marea diversitate a jocului românesc, să afle mobilul care generează și perpetuează această artă de care va fi legat și care îl va pasiona toată viața. Din această perioadă, studiul fenomenului dans la preocupat constant, devenind colecționar de folclor coregrafic și căutând, cu timpul, să realizeze cât mai multe culegeri din întreg arealul românesc. În 1956 devine inginer, absolvent al Institutului Politehnic din Galați, dar din 1964 a decis să continue “full time”, ca profesie, dansul și cercetarea folclorului.

Din 1964 până în 1994 a condus secția de coregrafie a Centrului Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale București. În această funcție a făcut multiple studii și cercetări în teren, lărgind aria acestora și editând noi culegeri de dans.

Tot în această perioadă a colaborat cu ansambluri profesionale renumite, precum „Ciocârlia”, “Doina”, “Perinița”, unde a pus în scenă tablouri muzical-coregrafice ample.

La 14 decembrie 1966, Theodor Vasilescu primește titlul de Artist emerit, pentru “realizări deosebite în domeniul artei coregrafice”.

Între anii 1977 și 1985 a fost coregraful și șeful secției coregrafie a renumitului Ansamblu Artistic Profesionist “Rapsodia Română”. Ansambluri profesionale de renume, precum “Junii Sibiului”, “Doina Gorjului”, “Baladele Deltei”, “Mureșul”, “Transilvania”, au în repertoriul curent coregrafii sau spectacole semnate de Theodor Vasilescu.

Maestrul a realizat coregrafii și pentru ansambluri din străinătate: “International Folkloristisch Danstheater” din Amsterdam, Olanda, Ansamblul Național de Folclor “Les Sortileges” din Montreal - Canada, Ansamblul “Vinok” din Edmonton - Canada, Ansamblul “Aman” din Los Angeles - SUA, Ansamblul “Budlet” din Hong-Kong, dar și pentru multe alte ansambluri de gen din SUA, Norvegia, Olanda, Germania, Spania.

Theodor Vasilescu a realizat mari spectacole internaționale în aer liber ca cel de la “World Folklore Festival” organizat de C.I.O.F.F. la “Folkloriada” din Brunsum - Olanda și cel de la Festivitățile Nilului în Sudan.

A colaborat cu regizori cunoscuți realizând coregrafia unor spectacole la teatre ca: Teatrul Național “Ion Luca Caragiale” din București, Teatrul “Ion Creangă” din București, Teatrul “Excelsior”, “Theatre du gros caillon” din Caen - Franța, Teatrul “Nottara” și Teatrul de Revistă “Ion Vasilescu” din București și Teatrul “Alexandru Davila” din Pitești, în 1984 și 1985 a fost invitat să facă parte din grupul de profesori al “Internationale Sommerakademie des Tanzes” (Academia Internațională de vară a Dansului) de la Koln-Germania, pentru a preda studenților cursul său de dans de caracter.

În 1991, la solicitarea Ministerului învățământului și Cercetării din Olanda, a făcut parte, ca specialist pentru dansul etnic și de caracter, din Comisia de Evaluare a învățământului coregrafic la

Academiile de Dans din Amsterdam, Utrecht, Amhem, Tilburg și Rotterdam, alături de alți profesori și specialiști din Statele Unite, Anglia, Olanda, cunoscuți pe plan internațional, fiecare în specialitățile clasice, modern-contemporan, expresie etc.

A predat mai mulți ani cursul de caracter și dans românesc la secția de coregrafie a Institutului de Teatru și film din București.

Theodor Vasilescu este președintele Asociației Coregrafilor Ansamblurilor Folclorice din România. Maestru coregraf, expert în dansul românesc și de caracter, cercetător și culegător de folclor și dans tradițional, autor de scenarii și spectacole din sfera creației tradiționale, Theodor Vasilescu este autorul unui sistem de notare grafică a dansului și mișcării extrem de elaborat.

A promovat dansul popular românesc, de-a lungul carierei, la numeroase workshopuri sau clase de măiestrie și perfecționare organizate de grupuri și societăți de dansuri din România și din alte țări.

A fost și este mentorul și îndrumătorul mai multor generații de specialiști în dansul popular românesc, eu personal beneficiind încă de la începutul carierei de vasta experiență și de marile calități pedagogice ale maestrului Theodor Vasilescu.

Lucrări publicate:

- Pofțiți la dans (Editura Tineretului, 1966) Succintă prezentare a dansurilor de curte și manual pentru dansurile de parchet.

- Folclor Coregrafic Românesc (Casa Centrală a Creației Populare, 1969) Culegere antologică de dansuri din marile zone folclorice în colaborare cu Sever Tita.

- Folclor Coregrafic Românesc (Centrul de îndrumare a Creației Populare, 1972) Culegere antologică de dansuri din marile zone folclorice în colaborare cu Sever Tita.

- Povestiri în ritm de dans (Editura Armanis, 2013) Secvențe autobiografice de dans și viață

- Sistemul de Notare Grafică a Dansului și Mișcării (Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale "Cindrelul - Junii" Sibiu, 2018) Este folosit în mod curent de coregrafi în România în culegerile de dans (în acest sistem s-au publicat peste 60 de volume de culegeri de jocuri din majoritatea zonelor folclorice). Sistemul este utilizat și în alte țări: Olanda, Suedia, Japonia și Australia.

- Pe urmele dansului - Articole nepublicate - (Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale "Cindrelul - Junii" Sibiu, 2018) Eseu, urmărind însumarea unui mozaic de date, care să deslușească în linii mari evoluția și traseul dansului în Europa în spațiu și timp. În tumultul social actual, când

cultura tradițională trece prin schimbări ireversibile, o tentativă de a îndrepta atenția asupra valorilor documentare din arhivele de folclor ale institutelor de specialitate.

- În vâltoarea dansului (Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale "Cindrelul - Junii" Sibiu, 2020) Sistem de studii de dans de caracter general și caracter românesc, la bară și la centru.

- 11 culegeri de dansuri românești descrise în sistemul de notare grafică și în sistem literar (în limba engleză). Fiecare program este înregistrat pe DVD și conține între 16 și 27 de dansuri culese din aproape toate marile zone folclorice.

Referințe critice:

1. "La presse" de Montreal
2. "Syncoopnienws" - revistă de specialitate din Olanda
3. "La gazette de Caen" — Franța
4. "La passion se la danse" - volum publicat în Canada, care prezintă istoria și activitatea ansamblului național "Les Sortileges", descrise de Jimmy Di Genova, managerul și fondatorul acestui grup
5. "Un sfert de secol în pași speciali" (1964-1989) - articol omagial, publicat de coregrafa Therese Laurant în numărul 2 din 1989 al revistei "Volksdans" din Amsterdam - Olanda, în perioada când Theodor Vasilescu a început colaborarea cu International Folkloristisch Danstheater din Amsterdam.
6. Revista Balet, nr.7, 1984, București
7. Theodor Encyclopedie[1] <http://fd-usagi.d.dooo.jp/dance-index/index-Theodor.htm>

Interviuri și articole publicate:

- "Interviu la festivalul "Baladele Deltei" în Ziarul de Tulcea, 16 octombrie 2018
- "Cetățean de onoare al Municipiului București" 24 iunie 2020 "PMB - Comunicat de presă" 24 iunie 2020
- "Articol în spot" 24 iunie 2020
- "Mesagerul de Sibiu" 4 decembrie 2019
- "Mesagerul de Sibiu" 4 decembrie 2018
- "Mesagerul de Sibiu" 19 noiembrie 2017
- "Ziare - Tulcea" 14 august 2017
- "Junii Sibiului- comunicat"
- "Festivalul Cântecele Munților" Sibiu , 2020
- "TVR" 16 august 2020
- "Baladele Deltei" 26 octombrie 2017
- "Cuvântul Libertății" 30 iulie 2013
- "Digi 24" 30 iulie 2013
- "Răsunetul" 6 martie 2016
- "Spectacol de muzică, dans și umor, în decorul fostelor târguri dobrogene" 21 februarie 2012
- "Hora Libertatea oder Jianul de la Slănic" 8 decembrie 2018
- "Tanzreise nach Sibiu(RO) 2013"
- "Festivalul Tradiții la Români" Timișoara, 2015

REPERTORIUL DE DANSURI POPULARE

Repertoriul de dansuri existent în zona Porților de Fier prezintă, în special în substratul său vechi, o serie de caracteristici care îl încadrează în specificul coregrafic dunărean. Asupra structurii acestui repertoriu, ca și asupra dansurilor locale s-a exercitat de-a lungul timpului o puternică influență provenind din zona Caransebeșului. Referindu-se însă la unul din dansurile de bază ale fondului tradițional, Brîul, varianta sa bătrânească prezintă incontestabile asemănări cu dansurile Pre Ioc (zona Oravița), Danțul (valea Cernei) și chiar cu Brîul pădurenesc (Ținutul Pădurenilor, județul Hunedoara). Această unitate tipologică atestă existența unui substrat arhaic, comun, extins pe o arie largă, ce se înscrie între versantul nordic al Munților Poiana Ruscăi, valea Cernei și Dunăre, pînă aproape de Moldova Nouă.

După cum se poate desprinde din cartogramă, în localitățile situate în extremitatea estică a ariei cercetate (Vîrciorova, Ilovița) componența repertoriului de bază atestă existența dansurilor specifice oltenesti. Explicația o găsim în originea oltenească a bufenilor. Asupra acestui fond, în special în ultimul timp, se exercită o influență puternică a jocurilor bănațene de perechi, care înlocuiesc treptat unele jocuri bătrînești oltenesti de cerc și coloană.

În localitățile cu populație de origine sîrbească (Svinița și Liubcova), alături de repertoriul de dansuri românești, preluat cu unele variante stilistice, coexistă o serie de dansuri sîrbești. Dintre acestea, dansurile aparținînd fondului vechi, local, sînt pe cale de dispariție. Ele au fost înlocuite de jocuri sârbești de largă circulație, practicate în special de tînăra generație.

În zona Porților de Fier, seria dansurilor actualizate în diferitele contexte sociale (în special hora satului) este compusă din două suite net diferențiate. Suitele sînt delimitate printr-o pauză, în timp ce jocurile care le compun se succed fără a se remarca întreruperi. Prima suită este formată din Brîu, Horă, Sirbă, toate fiind jocuri de grup și aparținînd unui strat local vechi. Cea de-a doua suită cuprinde (cu unele variații locale) Ardeleana, De doi, Învîrtita, iar în varianta mai veche Ardeleana, Dicița, De doi (Plavișevița). Dansurile constitutive ale acestei suite sînt de perechi și aparțin, comparativ, unui strat mai nou. Procesul evolutiv determină modificări în structura suitelor fie prin contopirea lor într-una singură, mai redusă, Brîu, Ardeleana, De doi (leșelnița), fie prin introducerea dansurilor de salon

în cuprinsul suitei a doua sub forma Ardeleană și dansuri de salon (Plavișevița).

Alături de dansurile organizate în suite și care cunosc o maximă frecvență, repertoriile locale mai cuprind o serie de jocuri ce se execută în afara suitelor și care au o frecvență mai redusă, majoritatea lor aparținînd unui strat vechi, astăzi pe cale de dispariție (Poșovoaița, Ropota, Țandăra, Dicița, Duda, Ciocăniță etc.).

Raportat la contextele sociale, dansurile ce alcătuiesc repertoriile locale se grupează în două mari categorii: dansuri specifice unor contexte sociale rituale, incompatibile cu alte ocazii de joc, și dansuri ce pot fi regăsite cu funcții diferite atît în contexte sociale ceremoniale, cît și nonceremoniale.

Din prima categorie fac parte Paparuda (Dodole), dans ritual de invocare a ploii cu largă răspîndire în cîmpia dunăreană, Cerbul, dans imitativ practicat la Jupalnic, ca și Jocul în jurul focului, executat de copii. Dansurile aparținînd celei de-a doua categorii se întîlnesc atît la hora satului ca purtătoare a unor funcții social-artistice, ca și în contexte ceremoniale sau rituale dintre care menționăm:

1. Nunta, în care sînt marcate prin dans următoarele momente rituale: Hora miresei (la ieșirea din biserică), Brîul socrilor (marcînd despărțirea tinerilor de grupul de familie), Jocul miresei pe bani (marcînd trecerea miresei de la un statut social la altul prin jocurile De doi, Dicița sau Sidnana), Jocul dîrzelor (al zestrei) în jurul căruței. Specific ceremonial din Svinița este Jocul la iagodă, ce are loc luni de dimineață, la încheierea nunții, odată cu ritualul ruperii steagului (se joacă Brîul).

2. Ceremonialul funebru, în care dansurile apar legate de obiceiul dării Jocului de pomană, ce se practică cu prilejul pomenirii mortului la 6 săptămîni sau la un an. În cadrul acestui obicei sînt date de pomană exclusiv dansurile aparținînd primei suite – Brîul, Hora și uneori Sirba. Slobozirea jocului, marcînd finalul perioadei de doliu (6 săptămîni sau un an), se realizează printr-o serie de acțiuni rituale (de exemplu, trecerea de trei ori peste o năframă în cadrul jocului ce deschide suita, Brîul).

În afara sărbătorilor calendaristice obișnuite, contexte sociale, care reclamă dansul ca una din principalele manifestări, sînt nedeile (la care participă mai multe sate), clăcile, șezăto-rile, ca și obiceiurile pastorale - măsura laptelui și arețul.

Din cadrul repertoriului de dansuri fixat pe cartogramă fac parte și un grup de dansuri, astăzi executate rar, doar la nunți și petreceri, avînd funcție distractivă și caracter comic. Asemenea dansuri, cu

largă răspindire atât de-a lungul lanțului carpatic, cât și în Cîmpia Dunării, par să fi avut într-un trecut îndepărtat o funcție rituală, a cărei semnificație este astăzi total dispărută. Ele sînt; Piperul, Asasuci, Curaua (la care, imitînd pe conducătorul coloanei, participanții se dezbracă), ca și Căteaua, Mătura, Puricele etc.

Am inclus, alături de dansuri, și prezența mascaților în cadrul unor obiceiuri (denumiți local lioarțe, chipuri, turți), Măștile, în mare majoritate antropomorfe, au ca personaje centrale moșul și baba (uneori purtînd un copil în brațe). Practica mascării are loc cu precădere în cadrul nunții și la sărbătorile de iarnă.

În esență, din analiza acestei cartograme se poate desprinde prezența folclorului coregrafic în localitățile cercetate, ca și vitalitatea unor tipuri de dans păstrate ca structură și funcționalitate în formele lor arhaice, în pofida intensei circulații de bunuri culturale și a dezvoltării social-economice ce caracterizează această zonă.

DANSURILE DIN INSULA ADA-KALEH

În comparație cu alte genuri folclorice, dansul popular pare să fi avut din totdeauna o importanță și o existență mai redusă în cadrul diferitelor obiceiuri ale populației de origine turcă de pe insula Ada-Kaleh. O explicație a acestei situații ar putea fi dată, pe de o parte, de proveniența eterogenă a acestei populații, ca și de existența, în trecut, a unor norme de conduită potrivit cărora dansul, în special pentru femei, era

considerat incompatibil cu comportarea morală, demnă; pe de altă parte, ca fapt obiectiv subliniem lipsa unor muzicanți localnici.

În cadrul diferitelor manifestări (în special nunți, botezuri și petreceri), pînă în preajma primului război mondial dansul a existat sub două ipostaze: dans spectacular executat de profesioniști denumiți köçekler (de obicei doi dansatori acompaniați de dairea), care erau aduși din zona Vidinului (Bulgaria), și dansul cu funcție social-distractivă practicat de localnici.

Repertoriul de dansuri turcești cuprinde un tip unic denumit cu termen general köçeklik. Acest tip cu mișcări foarte simple cuprinde atât variantele executate numai de către bărbați, cât și pe cele dansate de femei. (Este cunoscută practica potrivit căreia tot complexul de manifestări din cadrul unui obicei avea, în special în trecut, o desfășurare paralelă: pentru bărbați și pentru femei).

Dansul este executat de către unul sau doi dansatori, femei sau bărbați. Diferitele cîntece de joc, interpretate vocal, sînt însoțite de instrumente, ca dairea (folosită în special de femei), damburca, zili-mașa.

Alături de repertoriul de dansuri turcești, bărbații cunoșteau și practicau și dansuri populare românești, în special Hora și Sîrba.

În ultimii 30 de ani, dansurile la salon au luat tot mai mult locul dansurilor populare, la data cercetării ele fiind singurele practicate de către tînăra generație.

**Fragment din Atlas Complex „Porțile de Fier”
– Academia Republicii Socialiste România**

Fig. 60. — Hora la Orșava — stampă (D.A.P.).

Chirurgie și intuiție

1966. Intern de anestezie la spitalul Panduri din București neglijent prin seva tinereții cu propriami viață, convins că nicio boală nu mă poate doborî (Dulcea pasăre a tinereții e bolnavă de inconștientă), rupând gâtul la fiole (lucram fără mănuși) și uneori: spărgându-le, bălăcindu-mă în sânge mi-am luat-o.

O hepatită B, începută modest, anicteric, doar prin microartralgi și astenie extremă și luând-o spre o formă gravă din care Dumnezeu totuși m-a scos. La spitalul Colentina contagioși erau trei în salon, toți galbeni.

Doi aveau hepatită, unul un cancer de cap de pancreas. Era un fost militar, colonel, vârstnic, perfect echilibrat în fața morții iminente. În orele lungi ale reclusiunii spitalicești ne-a povestit un episod straniu din timpul războiului.

Stalingrad, iarnă, ger extrem, viscol. Unitatea sa a găsit niște ruine a unui sat și s-a adăpostit de urgie. Numai că pe la orele trei de dimineață colonelul a fost cuprins inexplicabil de o mare agitație. A simțit că trebuie să părăsească locul. Cum să scoți niște ostași animalizați de frig și viscol în urgie? A reușit totuși. Peste o jumătate de oră ruinele au fost acoperite de o ploaie de obuze sovietice.

Intuiția? Cadou de la bunul Dumnezeu?

1998. Doi neurologi, universitari americani de la Iowa, între care Antonio Damasio (veche cunoștință de a mea, i-am citit minunatele cărți de popularizare despre creier) au făcut un experiment. 16 jucători în fața a 4 pachete de cărți de joc necunoscute. Se juca pe bani.

De câte ori jucătorul urma să tragă o carte bună (cărțile de joc erau întoarse, nu se vedeau) parametrii neurologici erau normali. Când urma să tragă o carte perdantă, subiectul intra în agitație. Parcă avea un ochi magic care îl avertiza. Comportamentul nostru este dirijat nu numai de către rațional. Se pare că este intuiția. Tânăr fiind polemizam cu tatăl meu, om deosebit de cult dar raționalist îndârjit care o nega.

Îmi cerea: Dovedește-mi! Nu aveam cum să o fac. Acum pot, dar tata nu mai este!

Carl Jung susține că intuiția reprezintă una din cele patru funcții majore ale omului alături de senzație, gândire și sentiment. Și face legătura cu acea parte a Eu-lui pe care o ignorăm dar care e atât de importantă-inconștientul.

Montesquieu anticipase constatările moderne: Un om de spirit simte ceea ce alții nu fac decât să cunoască/ A cunoaște, a iubi / Înc-o dată, iar și iară / A cunoaște este iarnă / A simți e primăvară. Bлага e

poetic, noi suntem pragmatici. Primăvara intuiției înseamnă și supraviețuire. „Experimentele ne demonstrează că spiritul nostru este capabil să anticipeze și să facă un unic salt în viitor, pentru a preveni asupra unui pericol” afirmă Dick Bierman, directorul departamentului de psihologie a Universității din Amsterdam.

Marele fizician Einstein considera intuiția fundamentală pentru omenire: „Singurul lucru cu adevărat valoros este intuiția. Imaginația creatoare este mai importantă decât suma tuturor cunoștințelor”. Tot de la Albert Einstein citire:

„Mintea intuitivă este un dar sacru și mintea rațională un servitor credincios. Am creat o societate care onorează servitorul și a uitat darul”.

Henri Bergson (1859-1941) filosoful care a primit în 1927 premiul Nobel pentru literatură a avut o abordare antiintelectuală asupra timpului, ființei, creației. „Intuiția este principalul instrument al cunoașterii intuiția și nu intelectul a pus umanitatea în contact cu izvoarele profunde ale acțiunilor morale”.

După unii totuși intuiția ar fi conexasă cu experiența. Este un produs bazat pe experiență a persoanelor cu înalt grad de sensibilitate. Intelectul nu este unitar, ci este ansamblu de sertare, de fișiere, cu anumite tipuri de capacități. Genialul fizician Niels Bohr era incapabil să înțeleagă acțiunea unui film, trebuia să i se explice. Unele din sertarele inteligenței noastre pot fi excesiv de pline, iar altele excesiv de goale.

Robert Glaser, psiholog, susține că la baza intuiției ar sta capacitatea de a înțelege schemele generale după care sunt dispuse informațiile.

O înțelegere inconștientă, un scurt circuit paradoxal între sertărașe. Sensibilitatea este cea care ar favoriza aceste scurtcircuite. Este genetic determinată?

Posibil, în cazul chinezilor și a africanilor din estul continentului este un fenomen mult mai frecvent și cultural acceptat și stimulat.

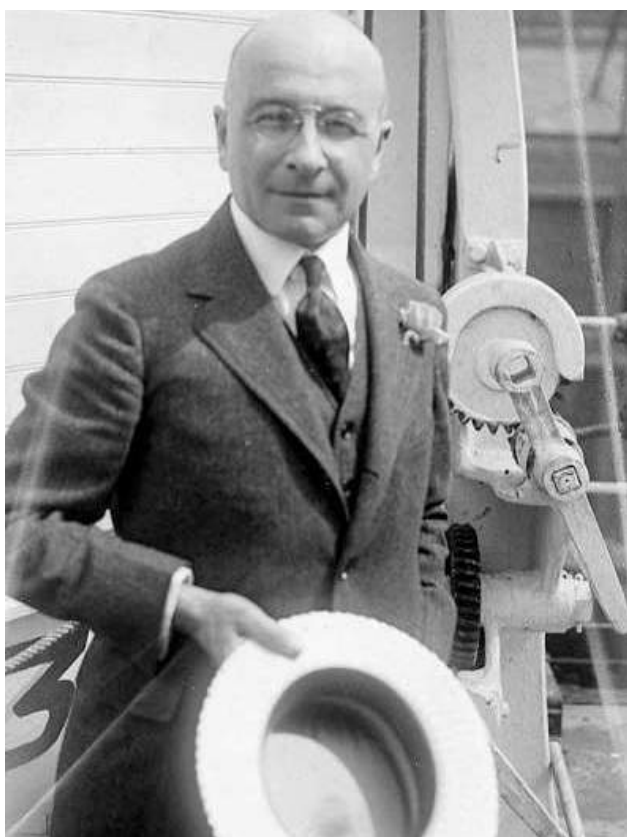
Legat de sensibilitate intuiția este extrem de importantă în artă. „În artă ca și în dragoste instinctul ajunge” afirmă Anatole France. Ori medicina este mai mult decât raționalitate științifică.

Marele terapeut William Osler susținea că: „Practica medicală este o artă bazată pe știință”.

Arghezi preocupat de actul medical, pacient cu peripeții majore în cursul vieții, urând și iubind (iatrofob și iatrofil în oscilație) remarca legat de marele chirurg român Nicolae Hortolomei:

„Avea acea superfacultate a intuiției care joacă în teritoriul medicinei rolul inspirației în muzică și poezie”.

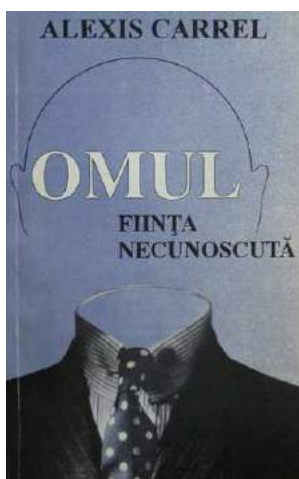
Alexis Carrel (1873 - 1944)

Alexis Carrel (1873-1944), premiul Nobel pentru medicină în 1912, obținut la vârsta de 39 de ani, care a revoluționat transplantul de organe. Este cel care a descoperit cum se pot sutura vasele de sânge (sutura vasculară) și cultura de celule.

Dat afară de șefii săi chirurghi din Franța, ca incapabil.

Credea cu tărie în virtuțile terapeutice ale Rugăciunii.

Mișălia

Este Sadoveanu mare?

Este Sadoveanu necesar și inevitabil pentru literatura română?

Este o întrebare la care nu voi putea răspunde niciodată. Eu personal nu am vibrat dar asta nu înseamnă evident nimic.

Îl antipatizam profund pentru pălăria cu boruri largi, funda bogată, cărnoasă de la gât, masivitatea (nu Ceahlău, elefant) cu care ocupă tribunele legitimându-i pe mârłani.

Pentru mine era tăticol lui Mítrea Cocor, text care în slugărnicia lui față de colectivizare și tovarăși mai-mai că trăgea a pamflet.

Azi știu că era tată vitreg, biologic era cu oarecare Mihai Celerianu.

Știam că era ticălosul care lansase „Lumina care vine de la răsărit”.

Nu era lozincă masonică era o limbă dată (azi știu exact) constituției lui Stalin.

Aflasem că era copilul unui domn cu o servitoare.

Frate-meu în liceu, antipatizându-l în egală și difuză măsură, la ora de română a bunului domn Banu se apucase să elogieze studiile universitare ale Maestrului, cunoscând perfect că acesta nu le avea. Moment periculos și pentru frate-meu Gicu și pentru domnul Banu.

Nu știam pe atunci că fusese șef mare în Parlamentul interbelic, că era mason gradul 33, că era patologic arghirofil și că reușea prin o legătură contra naturii să împerecheze gurmandul cu gurmetul.

Nu știam nici epigrama lui Păstorel Teodoreanu:

Sub guvernul democrat Că noi toți mâncăm rahat Nu e de mirare însă eu tare mă mir Cum lui Sadoveanu-i pare Că-i șerbet de trandafir.

Maestrul care își lingea buzele consumând excrementele vremii era de o prudență care îmbrățișa cinismul și nesimțirea.

N-a intervenit pentru nimeni, n-a apărut de acolo sus unde l-au cocoțat niciodată niciun nenorocit (Petru Groza da, uneori cu risc personal).

Tăceri prelungite, pleoape grele căzute, ascunzând irișii. Dar odată totuși a ieșit din tranșeea replierii sale prudente.

A fost felicitat în calitate de clasic al literaturii sovietice „moldovenești”.

Atunci a răbufnit:

Aiasta-i o mișălie!

Porumbița din Fanar

Este 24 ianuarie 1931.

În loc să se veselească de Ziua Unirii, lumea bună din Galați a fost zdruncinată de o știre anunțată cu litere mari în ziarul „Acțiunea”: „Doamna Dodo Boulgarakis de pe Democrației și-a pus capăt zilelor!” Vestea a picat ca o bombă în timp de pace. Cine s-ar fi așteptat la așa ceva?

Respectabila doamnă Sidonia, zisă Dodo, nevasta procuristului Gheorghe Boulgarakis din Port, de la firma Hollis era cunoscută în oraș de toată lumea. Drăguță, plăcută, iubită de soț, de prietene - avea într-adevăr multe prietene! - apreciată în toate cercurile înalte ale urbei... Cel mai mare semn de întrebare nu era cum s-a întâmplat una ca asta, ci pur și simplu DE CE, cum a fost cu puțință, cum de a recurs tocmai ea să recurgă la un asemenea gest? O femeie atât de veselă, de prietenoasă, de talentată, iubitoare de frumos, sensibilă, inventivă, plină de vervă, care era în stare să întrețină atmosfera unei serate întregi, tocmai ea să dispară așa, dintr-o dată, fără nicio explicație, ca și cum ar da cu tifla tuturor celor care o îndrăgeau? Ce sau cine a împins-o în prăpastie? Să fi fost, oare, chiar atât de nefericită?... Nu, așa ceva era de necrezut!

Înainte, lumea mai murea de epidemii, de războaie, de boli incurabile, de accidente. De la o vreme, însă, la modă, erau sinuciderile, fie că alegeau să se spânzure, că se otrăveau, se aruncau înaintea trenului ori se înecau în Dunăre. Dar, pentru Dumnezeu, aveau motive temeinice! Ziarele anunțau mai în fiecare zi, la rubrica de senzație, falimente, cozi uriașe pentru obținerea unui loc de muncă, depresii, decese neașteptate provocate de mizerie și de lipsa hranei. Iarna era aprigă, portul înghețase, nu mai avea nevoie de oameni, mulți nevoiași alergau de dimineața până seara să câștige ceva gologani pentru a cumpăra o pâine și se întorceau seara acasă, sperați, cu mâinile goale. Nu aveau cu ce să-și hrănească familia și porneau pe străzi fără țintă, unii căzând la marginea trotuarelor sau chiar în mijlocul străzii, înlemniți de frig, neluați în seamă de nimeni. Patru au fost găsiți morți pe stradă, numai săptămâna trecută! Pe lumea cealaltă măcar nu le va mai fi foame! A impresionat

pe mulți - așa, ca dramoletă - tânărul de 16 ani, ucenic la o frizerie, care a preferat să se spânzure decât să-și ducă viața cu o leafă de mizerie.

Mă rog, acestea erau cazuri de înțeles. Dar Dodo?! Dacă în inima și mintea doamnei Boulgarakis nu mai putem intra acum, pentru a înțelege ce s-a întâmplat cu adevărat în viața ei, în ultimii... hai să zicem cinci ani de zile, de când a adus-o soțul, din Fanarul Constantinopolului tocmai la Galați, să încercăm să aflăm măcar ce s-a petrecut în ultima ei zi din viață. Reporterul de la „Acțiunea” a investigat cazul și ne-ar putea ajuta. A aflat el ceva, dar nu totul. Și, după părerea mea, s-a cam pripit. Să mergem așadar ușor, pe firul narațiunii lui, dar s-o luăm de-andoaselea, fiindcă el a început cu povestirea soțului. Ei bine, eu îl voi lăsa pe soț deoparte, deocamdată, și voi începe cu povestea ei, a eroinei acestor zile.

Strada Democrației era - este și acum - o arteră întortocheată, mai aproape de centru decât de periferie, care leagă strada Brăilei de Piața Nouă. La numărul 50, familia Boulgarakis a cumpărat o casă, nu prea mare, dar destul de spațioasă, la intrare cu doi lei de piatră pe treptele terasei. Deasupra ușii, un acoperiș de sticlă în evantai, cu un păun în vitraliu, arunca lumini vesele și triste pe fețele celor care intrau și ieșeau. Urma o marchiză și un antreu, din care se trecea în salonaș, iar de acolo se deschideau mai multe uși, spre bucătărie și atenanse, spre dormitor și, mai departe, spre un vestiar. Casa era intimă, primitoare, dar fără mari pretenții.

Culmea e că nici măcar în ultima zi din viața ei, nimic nu a prevestit ce va urma. Dacă nu s-ar fi uitat în oglindă... Dar putea să nu se uite? S-a uitat și ce a văzut? Nu-i venea să creadă! Să fie adevărat? Și doar avea numai 34 de ani! Atât de repede?... S-a așezat pe pat și a stat așa câțiva timp nemișcată, până a intrat soțul ei, care își căuta manșetele fiindcă se pregătea să plece la birou.

Primul fir de păr alb nu este o tragedie pentru nimeni. Dar la 34 de ani? Pe Dodo o înspăimânta bătrânețea. Putea să-l fi ascuns de buclele de pe

frunte, existau vopsele, trucuri, dar până când? Pe cine și cât timp ar fi mințit?

Nici nu începuse bine ziua, că armeanul din colț pornise cu cobilița pe umeri, călcând apăsător zăpada întărită și strigând cât îl ținea gura: „Iaurgiu!”, „Iaurgiiuuu!”... Se lăuda că avea cel mai bun iaurt din Balcani, armeanul ăsta, și nu exagera câtuși de puțin. Il luai cu paleta și tremura ca o piftie. Dodo știa ce înseamnă un iaurt de calitate, doar copilărise pe malurile Bosforului, în cartierul grecilor, al căror iaurt rivaliza cu ayranul turcesc. Încearca și ea, aici, la Galați, combinațiile știute de demult: țațakis, un amestec cu castravete, usturoi și mentă, ori dulcele acela răcoritor, iaurt cu portocale și mentă... Dar parcă nu aveau gustul pe care-l știa de la bunica Anghelina, iaiaca ei, cum spun grecii, cea cu povești și bunătați nemaivăzute care o făceau altădată atât de fericită.

Ieși la poartă, să cumperi de la armean, strigându-l veselă, ca-ntotdeauna:

-Hei, kir Garabed! Cum dai ulciorul?

-Păi, dacă-ți dau dumatile toată marfa, eu ce mai vând azi?

-Păi, dacă eu îți cumpăr toată marfa, ce ai nevoie să mai vinzi?..

-N-ai dumneata bani, conia, să cumperi tot iaurtul meu!

-Poate că am, poate că n-am. Da' pe ăsta cât ceri?

Și uite-așa se tocmeau, se hârjoneau, până ajungeau la o înțelegere. Ca-n piețele orientale, fiindcă Dodo știa că nu trebuie să cumperi din prima, că jignești vânzătorul. Și, decât să-l jignească pe kir Garabed, mai bine îngheța de frig la poartă.

Cu ce a luat, i-a pregătit, ca de obicei, un mic dejun copios bărbatului său, a mâncat și ea ceva în grabă, a strâns totul, fiindcă dăduse liber menajerei, și l-a condus pe Jorj al ei până în marchiză, așa cum făcea întotdeauna când el pleca la birou. După sărutul de rigoare, ea mai pronunță și două rugăminti fierbinți: „Să-mi aduci, Joij, când vii diseară, o pereche de pantofi noi, știi, pentru balul de sâmbătă, de la clubul elen!”..., motivă ea, „dar să fie cu toc mic, ai grijă, să nu fim Pat și Patașon!...” - avea întotdeauna grijă să nu-l întrecă în înălțime, că nu se făcea. „A, și încă ceva: o placă! Caută-mi de unde știi placa aceea, cu muzica din filmul „Ein tango fur dich”, pe care l-am

văzut împreună, deună-zi, la Trianon!”... Melodia făcuse vogă în toate cercurile, îi plăcea atât de mult și o fredona toată ziua. Aflase că a sosit în Galați, dar nu știa sigur la ce magazin. Să caute, să nu se lase până n-o găsește! „Du-te la „Odeon”, pe Domnească, la colț cu Fraternității, sau la „Lyra”, la „Harpa”, ori la „Mozart”, vezi tu. Sau dacă nu, la Frații Grifon, tot pe Domnească. Iar când mi-o vei aduce, să mi-o pui să o ascult... la infinit!”...

-Ești nebună, Dodo!

-Da, recunosc. întotdeauna am fost un pic nebună. De ce m-aș cuminti tocmai acum, când mai am atât de puțin și... Eh, dar lasă, acum du-te și fă cum ți-am zis!

Era foarte pasională, Dodo a lui, iar el nu putea refuza nimic acestei frumuseți care îi devenise soție prin nu se știe ce minune zeiască. Astăzi, Jorj va pleca mai devreme de la birou, ca să caute prin magazine. Avea o misiune grea. Nici pantofi de damă fără damă nu e ușor să cauți - spera totuși să găsească ceva la Edmond Cohen, pe Domnească. Nici o placă nouă sosită în oraș nu e ușor de găsit. Pentru asta, avea de colindat. Greu, dar nu imposibil, fiindcă nicio dorință de-a lui Dodo nu era de neîndeplinit!

Prima oară, Gheorghi Bulgarakis a văzut-o pe fereastra cancelariei, pe când era profesor la liceul „Fanar”, din cartierul cu același nume din Constantinopol, unde erau educați urmașii fanarioților greci și bulgari. Era în curtea școlii, veselă, exuberantă, de o frumusețe ireală - ca o porumbiță, ce mai! - cel puțin așa i s-a părut lui atunci. Să fie elevă la acest liceu?, s-a întrebat. Nu, venise să-și ia sora acasă. A urmărit cele două fete, dar în cartierul acela cu străzi întortocheate, împletite într-un urcuș abrupt, le-a pierdut repede urma. În aceeași seară, însă, a reîntâlnit-o în restaurantul unde ea cânta, acompaniată de un pianist. Probabil, mai mult decât coleg de scenă, fiindcă privirile lor se întretaiau cam cu înțeleș. Din momentul acela, Gheorghi Bulgarakis n-a mai avut liniște. A impresionat-o cu tot felul de atenții, până i-a cerut mâna și s-a asigurat că nu va fi refuzat. Pentru asta, a trebuit să ridice statutul social al întregii familii: sora Ariadna și bunica, madame Calypsi, o aristocrată văduvă, scăpătată, care își întreținea nepoatele cu greu.

Domnul Boulgarakis era un om bogat, pentru el nu a fost niciun efort să o scoată pe Dodo din anturajul pe care îl frecventa și să o „transplanteze”

într-o altă lume, aici, la Galați, unde, datorită frumuseții, a talentului ei nativ de a inventa noi modele de vestimentație și a firii ei exuberante, a câștigat repede prietenia multor doamne. Era dorită, apreciată și întotdeauna bine primită în toate cercurile societății gălățene, atât românești, cât și grecești. Iar vechea iubire, dacă o fi existat cumva, se stinsese demult. Cel puțin, așa-i plăcea lui să creadă.

Dar să revenim la eroina noastră, care, după plecarea soțului ei, și-a reluat lucrul la rochia pentru balul de sâmbătă. Fusta lungă, mulată pe talie, bustul din tul cu dantelă pe margini, cu un decolteu ascuțit și cu spatele gol - model destul de deochiat pentru vremea aceea, făcea din Dodo o avangardistă cu gusturi mondene și inspirații îndrăznețe în ce privește fanteziile vestimentare. Doamnele din elita gălățeană o admirau, o imitau și se întreceau în a o invita la prânzuri și supeuri. Peste tot, însă, se prezenta la braț cu soțul ei, care n-o slăbea din ochi o clipă.

Faptul că era căutată și consultată adesea, a încurajat-o să deschidă ea însăși, pe Berthelot 18, într-un spațiu închiriat, un atelier de lux, croitorie de damă, rochii și mantouri, devenit în scurtă vreme un loc de pelerinaj și de încântare.

Însă toate pe lumea asta au un suiș, o culme și un coborâș.

Cu doi ani în urmă, Jorj s-a îmbolnăvit, a făcut o formă gravă de anemie și a stat internat multă vreme în spital. Avea nevoie de îngrijire, dar, mai ales, avea nevoie urgentă de sânge pentru transfuzii. Cum nu avea rude la Galați și nimeni la care să apeleze, ea n-a stat pe gânduri o clipă. Îi datora mai mult decât viața, așa că a donat sânge pentru el, fără să ezite. Culmea e că se și potriveau!

Afacerile nu mai mergeau ca înainte și, în scurt timp a trebuit să închidă atelierul. Mai mergea, împreună cu o domnișoară care o însoțea la lucru, pe la casele care o solicitau, unde crea și confecționa rochii complicate și fistichii. Situația aceasta o enerva, o puneă într-o postură umilă și ar fi renunțat, dacă cheltuielile casei i-ar fi permis. Într-o zi, pe când plecau de la o doamnă în vârstă care o tot sâcâise cu pretențiile ei, s-a scăpat față de fata de lângă ea și a zis: „Uită-te la mine, Marieto: în ziua când o să-mi văd în oglindă primul fir de păr alb, eu mă sinucid!”...„Da ‘ de ce, doamnă, sunteți tânără, frumoasă, soțul vă iubește, ce vă doriți mai mult?”

„Ei, dragă, cât mă vezi acum de fericită, un foc tot am la inimioară! Aici, la voi, Dunărea este la fel de lată ca Bosforul meu. De multe ori am privit malul celălalt crezând că e Asia... Ce să-i faci, toate pe lume au un sfârșit. Ține minte de la mine asta!”...

Mai avea de cusut perlele de pe plastron, de la mâneci și de la poale. Operație migăloasă, cu efect, la care nu renunța niciodată.

Când să încheie, pe la 6 seara, a venit o vecină să-i ceară niște zahăr pentru ceai. A luat din cămară o pungă întreagă și i-a dat-o: „Să fie de sufletul meu!”, i-a zis. Se întunecase, dar nu a mai aprins lumina.

Relatarea domnului procurist Boulgarakis este știută. Mie mi s-a părut inacceptabil de seacă, dar mă rog, nu vreau s-o comentez aici.

A venit acasă, cu pantofii și placa promise, a intrat în curte și s-a mirat găsind casa în întuneric. L-a frapat mai ales o umbră care se prelungea în dreptul geamului de la dormitor. Intrigat, a strigat-o pe soția sa, care mai obișnuia să glumească, stingând lumina, ca să creadă el că nu este acasă. Și-a descălțat șoșonii și, văzând că nimeni nu răspunde, a intrat. Când a ajuns în dormitor, a văzut un corp atârând de oberlichtul geamului. Abia atunci a realizat ce s-a întâmplat.

După cum a mărturisit el mai târziu, cu un calm desăvârșit, s-a retras, a închis ușa, și a fugit spre circa a II-a de poliție, de unde s-a întors cu comisarul Timoianu, care a tăiat șnurul. A venit și doctorul Manoliu, care a constatat decesul și procurorul, care a încheiat procedurile, „nefiind bănuieți”.

Trei zile, vecinii și prietenele, câte au mai rămas, au trecut, pe rând, să-i aducă lui Dodo un ultim omagiu, să-i admire rochia și să asculte, în loc de prohod, „Ein tango fur dich”, până la saturație...

„O sută și una de poezii” sau rodul unei vieți într-o carte de căpătâi STERIAN VICOL

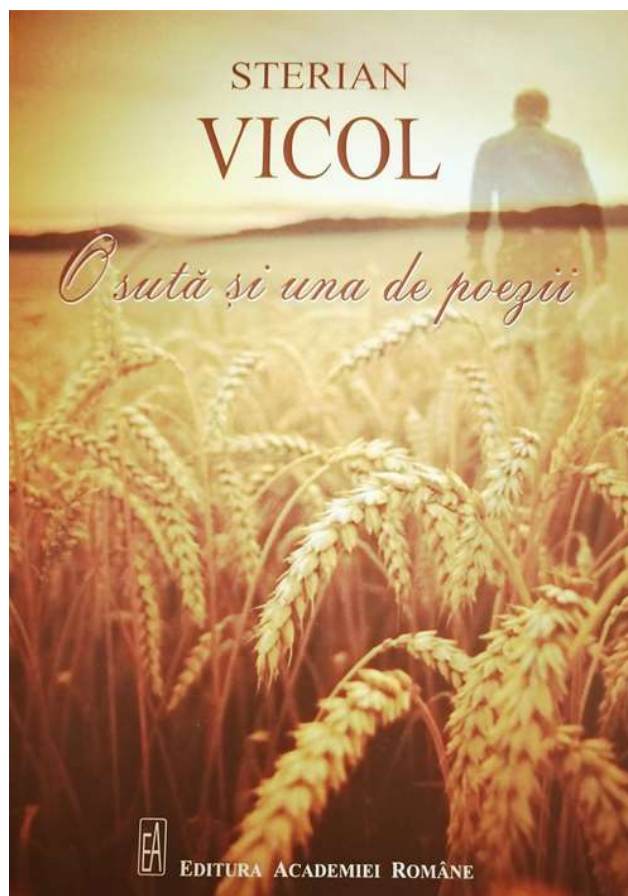
Asemenea unui fluviu ce-și adună apele în matcă, în drumul său de la izvor, către vărsare, ajuns la vârsta marilor împliniri, Sterian Vicol realizează o antologie lirică, din cele mai reprezentative poeme, selectate valoric în virtutea propriilor opțiuni, respectând ordinea cronologică a aparițiilor editoriale. „O sută și una de poezii” (Editura Academiei Române, 2020) este o carte de colecție, impresionantă prin dimensiune și ținută grafică, dar, în primul rând, prin imaginea de ansamblu oferită cititorului, asupra parcursului evolutiv al viziunii estetice urmărite de marele poet, de-a lungul întregii sale activități creatoare.

Volumul este prefațat de criticul Petruș Andrei, care punctează câteva momente edificatoare pentru cariera de scriitor a lui Sterian Vicol: activitatea jurnalistică, volumele apărute, premiile literare, urmate de o serie de referințe asupra laboratorului de creație vicolian, cu observația pertinentă că „poetul scoate în evidență simboluri vechi de când lumea, cărora le dă sensuri noi și frumuseți inedite”.

Tabelul cronologic întocmit de marele om de cultură (poet, publicist, critic literar, bibliograf), Mircea Coloșenco, este cuprinzător și urmărește realizarea unui echilibru corect între biografia poetului și realizările sale în plan literar, concluzionând pe un ton mucalit, că nimic din ceea ce este omenesc nu-i este străin acestui bard al freneticelor erupții de energie vitală din natură: „iubește dansul, balerinele și vinul de nisip, alb și de Țuțcani”.

Partea cea mai importantă, conținutul propriu-zis al cărții, cuprinde într-o formulă sintetizatoare titlurile volumelor publicate de la debut, până în prezent, completate de poeme ilustrative, iar în final, autorul găsește de cuviință să introducă două capitole, prin care să-i prezinte cititorului, imaginea sa în oglindă: „Repere critice” și „Addenda”.

Această selecție antologică sugerează preocuparea constantă a lui Sterian Vicol de a-și oferi sieși un răspuns la o posibilă interogație intimă asupra modificărilor percepției sale lirice generate de acumulările valorice individuale, la nivel de tematică, experiență creatoare, informație culturală etc. Ne aflăm în fața unui poet cu inepuizabile resurse de valorificare a materialului referențial în formule poetice

mereu surprinzătoare, ce variază de la poezia cu aspect minimal la poemul de dimensiuni ample sau de la prozodia strictă a versurilor clasice, la versificația modernă, degrevată de restricții canonice.

Observăm în poezia lui Sterian Vicol un interesant joc al simetriilor opozante în aranjarea simbolurilor, cu sugestii plasate progresiv, de la planul concret, către sfera superioară a existenței spirituale. Într-un poem deosebit de sugestiv, așezat la începutul volumului, sub aspectul unei mărturii de credință tulburătoare, se pune în lumină raportul dintre realitatea concretului existențial și universul imaginar al operei literare, izvodit din dramaticele zbateri ale creatorului de frumos. Poetul este un damnat ce-și ispășește osânda în captivitatea propriului destin singular, iar cuvântul reprezintă singura cale de acces către catharsisul eliberator: Prin iarba, numai prin iarbă,/își poartă poezii rănilor de dor/și vocile lor de bătrâni și

adolescenți./ se scutură ca floarea de grâu/și ca mărul,
pe inima patriei lor./ Ei vin mereu însângerați/prin
mijlocul câmpiei și se duc./ ei duc în vorba lor metafore
precum/faguri dulci de miere spre amiază/și trec peste
râuri, ușor,către munți/și nimeni, aproape nimeni, nu
știe/ că stelele și Calea Lactee/sunt imagini din poeme
străvechi/ la care cu genunchii pe talger de piatră/
Părinții se roagă, Fiii se miră/și vocile lor de bătrâni și
adolescenți/plutesc - imponderabile trupuri -/în sferă
și duc pânze solare/și le-așază pe morminte/pe rana
ochiului/precum pietrarii piatra/ una lângă alta, una
peste alta. (Calea Lactee)

Așadar, Sterian Vicol este un poet imprevizibil,
cu multiple posibilități de exprimare artistică, transpusă
în extraordinara flexibilitate a versului. În acorduri
lungi, de epopee, sunt evocate imagini ale copilăriei
de-o naturalețe netrucată, cu impact aproape șocant
asupra percepției comune. Este cunoscut deja faptul
că Râpa Zbancului este pilonul central al imaginarului
poetic, în jurul căruia se concentrează simbolistica
poeziei dedicate satului natal: în Râpa Zbancului, vai,
în râpa./unde copilele! copilandre își/ ștergeau sângele
cu frunze de salcâm,/ de alior, de brusture, uneori chiar
cu floarea de cucută (trupșorul lor,/unghiul și punctul,
triunghiul, toată/ geometria grădinii și cărarea
descheind/ pădurea de oțetari, vai, erau, pur și/ simplu,
ca o lecție deschisă,/curată ca lumânărica
Domnului!)...(Râpa Zbancului)

Uneori, timbrul melodic al frazei poetice are
inflexiuni cu tonalități elegiace, sensurile mesajului
poetic se interiorizează, capătă profunzime și
amplitudine ideatică, mulându-se pe structura
preponderent metaforică a demersului liric: Mai trist
decât stejarul cel tânăr nici râul nu-i, învățând câmpia/
s-audă marea/ când el visează corăbii/cu pânze albe
fluturând în vânt/ și albatroși ridicați departe/ până-n
ograda cea rotundă cu/cărarea subțire cât o centură/
de castitate sfâșiată -(Mai trist)

„O sută și una de poeme” este cartea unei
vieți (cu toate harurile și darurile sale) sau o viață într-
o carte, la dimensiuni simbolice, dar nicio carte nu va
cuprinde cu adevărat comoara de frumusețe din sufletul
unui poet. În fine, un truism, dar ne-a folosit ca pretext
pentru o provocare :„Pe când următoarea carte,
domnule Vicol?” Și mai dați-mi voie la încă o indiscreție,
cel puțin: ați fost publicist, gazetar, poet, prozator, eseist,
vă apropiați de formula așa-zisului „scriitor total”: „în
ce măsură credeți în acest mit?” sau „în ce măsură
v-ați lăsat ispitit de orgolii demiurgice?”

Virginia CHIRIAC

Manuscrisele tale

Soției mele, Elena

Măinile tale în mâinile mele
luminează fereastra în
dreptul stejarului tânăr-

Aproape de neatins, Poetul
scrie c-o balerină care
dansează pe terasa
de deasupra mării,
Dând vina pe poemul nescris

Între mâna sigură a mea
și pescărușii tăind orizontul,
tremură manuscrisele mele
cu frunzele toamnei la ușă
mânăstirii demult părăsite.

Când mâinile tale se desprind
de mâinile mele, se face noapte
și-n dansul balerinei adie
imaginea stejarului tânăr!

Scrisul

Scrisul nu-i altceva decât otrava
pe care singur ți-o pregătești
și rămâi dependent de ea – Poezia!

Să-ți vinzi labirintul cu hieroglife,
durere fizică în fiecare literă, să
învingi somnul memoriei, nu-i decât
un bandaj, un strigăt la vin vechi
când femeia dansează pe inima bărbatului!

Pe fiecare pagină, la marginea poemului
ea, amanta unică a îngerului care-am fost
atârnă de firul de cânepă până
în tăietura Râpii Zbancului!

Iubirea fiind un poem invizibil
dansează lent în mierea tăcerii!

Mioara Baci

LAS TIMPUL MEU...

Las timpul meu pe-o coală de hârtie
Să vremuiască-n litere și-n cânt,
Să dăinuiească întru veșnicie
În mare de speranțe și-n cuvânt.

Las timpul meu pe zborul lin al clipei
Să-mi poarte gândul dincolo de nori
Să scrie-n cer că mulțumesc ursitei
C-a picurat în viața mea doar primăveri.

Las viața mea pe-o coală de hârtie
Și bucurii, necazuri, orice-ar fi
Dovadă-n ceruri, sfântă mulțumire
C-am rezonat cu viața, doar prin poezii!

RAZE DE GÂND

Descuț prin amintiri înrouate
Cu picături de suflet șiroind duios
Cu slove-n fir de aur agățate
Înclin genunchiul clipei spre frumos.

Cu sufletu-mi fugar prin vară
Adun parfumul florilor de soc
Și-oi răsădi de-o fi să-mi fie iarnă
Trifoi de frunze presărate cu noroc.

Pe raza gândului ce va străbate norii
Cât soarele-mi va fi frate și surată, luna
Voi cerne versuri, rânduri, lumii
Și-mi voi purta pe cerul viselor, cununa.

RĂSPUNS TACIT

S-au odihnit cuvintele, o vreme,
Pe brațul salciei ce-și plânge clipa
Și-au murmurat setos, luciri de stele
Smulgându-i timpului, avid, aripa

S-au odihnit pe margine de gând
Și i-au hrănit nevoia de culoare
S-au prins de glezna lunii, fremătând
Și-au scris, tacit, răspunsul la-ntrebare:

Pot ele să oprească clipă, timpul
Pe care, sita gândului îl cerne-n astre?
Și dacă, da, atunci, întreg pământul
Se va opri din mers, spre a renaște?

COROLA DE GÂNDURI

Mi-alunecă un gând în palma nopții,
Se leagănă pe tâmpla harului divin,
Aduce-ofrande-n poala nobilă a sorții,
Scriind destine-n vremuri care vin.

Un gând va naște pururi alte gânduri,
Ce-și vor stropi culoarea în cuvânt.
Povești se lasă scrise, printre rânduri
Atât cât viața naște viață pe pământ!

Din leagăn sfânt, din fragedă pruncie
Noian de gând mă învește-n astru
Ducând în zbor cuvântul întru veșnicie
Zidind pe clipe amfore de alabastru.

În taina-n care crește-n tihnă altă taină
Un gând se va-ntrupa sporadic în cuvânt
Cuvântu-i va fi gândului o sfântă haină
Și taina-i va fi gândului un veritabil scut.

ȘOAPTE IN NOAPTE

Lacrimă de bucurie sau blestem
Inundă potecile răsărite
Pe obrazul clipei
Ceru-și scutură petalele plumburii
Pe umerii speranței
Ce-și caută nemurirea
În fiecă boare de vis ...
Șoapte cuibărite-n frunze
Rostesc descântecul luminii
Ce-mbrățișează pântecul pământului
Și deschid aleile gândului,
Mereu arzânde ...
Și-atunci, minune sau nu,
Murmurul tău, soare
Și zâmbetul tău, lună
Îmbrățișează veșnicia secunde
Ce se scurge-n cuvânt...

AȘA CUM EȘTI

Așa cum ești, te voi iubi mereu
Dar tainic, să nu știu nici măcar eu
De ești ușoară adiere, ori un alizeu
Ce-mi mângâie, ori răscolește trupul meu...

Căci fără tine viața-i un non-sens
De zbor, ori mă opresc din mers
De inima îmi bate în sens invers
Chiar de-mi așterni în palmă-un univers...

Autoportret

Așa cum ești, ești însăși viața mea
Nu-ți cer comori, vreau doar o stea
S-aprindă-n nopți luciri de peruzea
Să-mi lumineze veșnic dragostea!

Eu, sferă a aceluiași întreg
Cu tine doar, al lumii haos îl dezleg
Străbatem galaxii care converg
Spre punți, care, distanțele din inimi, șterg.

ȚIPĂȚUL SECUNDEI

Când stelele se prind cunună
pe fruntea cerului pândar
Iar buza lunii, diafane, sărută talpa pământului,
Secunda-și țipă zborul în anotimpuri de dor.
Crâmpie ale minunii că sunt
tropăie potecile sinuoase ale inimii
care știe să vorbească, tăcând,
care-nvață să tacă, vorbind,
care știe să iubească, plângând,
care-nvață să plângă, iubind.
Efervescentă, clipa-ngenunchează
zborul timpului fugar
Să zăbovească înc-odată
pe margine de anotimp de hoinar
Și golul inimii să-l umple
în zbor celest, pe-o aripă de nor.

Mariana Laureta Balaban

Cămașa cu nasturi de ger

Flăcările privirilor mășăluiesc în arii stridente
Aripile genelor au veleități de dirijor
Liniștea zâmbetului îmbracă-n farniente
E-o contradicere totală, domnu aranjor
Și-apoi, cămașa cu invitații false
Cu linii vesele și nasturi de ger
Deschide porți și-s porți închise
Capitulant cu iz de vreau, acesta ești, mon cher

Tablou neîmblânzit

Mă mișc, respir și simt eliptic
Masculinizez feminitatea-mi apocaliptic
Așa mă vezi când nu-ți primești
Supradoza de alinturi drăcești
Îmi faci o schiță, să mă văd fadă
Caricaturizezi povestea și-o pui în acoladă
Trănțești de vise în porți închise
Pe pânza violet, stârnești albastre cataclisme
Și când te-ai oprit, de inspirație golit
În brațe-mi vii, rostogolit
Râdem adânc, ne privim fluid
Ca după un descântec de druid
Fixăm apoi în cui tabloul neîmblânzit
Pe un perete de eliptic flămânzit

În zece rânduri

plouă-mă cu cântec în zece culori
și pictează-mi cu liniște-ncordarea
dă-mi zece pe linie când îți înțeleg liniile
și expiră de zece ori până mă sorbi dintr-un inspir
trasează cu genele zece la pătrat fiori
și curăță întinarea de ieri
nu mă lăsa să respir nici zece fire de nisip
din clepsidra foirii noastre și fredonează nebunia mai
departe
blochează-mă cu zece rânduri de zăvoare
să rămân zece secole înfiptă în noi

Culori

îmi pun rochia de flori turcoaz și ies pe ușa prin care-
a plesnit primăvara roz
O primăvară care mi-a șters din olfactiv parfumuri gri
Care nu-mi cere să-mi cumințesc săriturile când abia
mi-am luat resorturi noi
Și nici nu vrea să cânt albastru când partitura mea e o
explozie de culori

Nu răci spațiul nostru!

Farmacia din colț a dat faliment
Pilota e pusă pe raftul de sus de tine
Iar scara ai rupt-o când te jucai de-a Romeo
Cu o Julietă pe care
Tot tu ai învățat-o
Să profite de două brațe
Nu știi cum te vei descurca cu toate astea
Când știi bine că

O altă farmacie e în cartierul vecin
Ceaiul cu lămâie e prea acru
Și dulceața nu o iau decât din ochii tăi

Privind liniștea

Pliuri de păsări trasează triunghiuri în ceruri
Senzația de zbor pășește-n anotimpuri
Norii dansează...vântul impune ritmul...rezultă concert

Totu-i contemp și extrovert
Mișcarea învăluie cu aromă de pleoape
Liniștea bății de aripi e liniște-noapte
Gâdilați de viori pomii se gudură-n valuri
Legăți și legănați prin nevăzute cabluri
Lăsăm liniștea-concert să se-ntâmple
Cârlionți de note se-agață pe tâmple
Ripostăm doar cu zâmbete bete
Transformate pe loc în alegrete

Anotimp răstignit pe rugul culorilor

Pământul s-a gătit cu verde pe la tâmple
Și s-a-ncălzit până-n nucleul lui de pământ
Culorile-și revin cu greu, ies din iarnă tâmpe
În întoarcerea lor, păsările fixează mijlocul cerului
și-l străpung
Se-ntâmplă un anotimp cu croieli de vise
Foarfecele aripilor bălăcesc norii în scop de limpezire
Catastrofa rece a abdicat în urma rețetelor prescrise
Și toate-n jur au uitat de adormire

Noi doi în marea regăsirii

Căutăm în marea de ațe
Nodul ce ne-ar mai putea lega
Scâncetul negăsirii cântat de paiate
Îl mototolim strâns pentru a-l fereca
Ne vis luptăm, ne plâng rugăm
Ca nodul să se strângă
În mare, valuri de cub plantăm
Să ne regăsim pe-o dungă...

Cum e dor?

Vrei să ieși din casă și nu găsești perechea pantofului
Ceilalți nu se potrivesc cu ținuta aleasă
Alte alegeri nu mai faci și
Te răzgândești, spunându-ți că
Oricum primăvara nu și-a luat încă pensula de zugrăvit străzi
Te întinzi pe patul pe care abia l-ai golit
Auzi din interiorul noptierei o invitație
O onorezi și deschizi cartea pe care ai lăsat-o neterminată din sezonul trecut
Paginile goale nu șoptesc decât un singur dor, monosilabic

Radioul scrâșnește din frecvență o nemelodie, tot mono
Totul e mono-tonie de dor

Semnale de pe Venus

pe baza datelor observaționale s-a ajuns la concluzia că
venus a uitat să fie retrograd prin mart(i)e
din primăvara acestui an a făcut pace cu densitatea
atmosferei mele
creând o egalitate fraudulos de strâmtă
rotația axială sparge liniștea de stâncă
salvând opere uitate în cutii manelistic
compoziția chimică s-a schimbat în bio carbonat de noi
vânturile puternice sunt acum adieri de șoapte
azo-tu și azo-eu caută alint în noapte
vapori de apă permit pictura în ulei a cerului
din mart(i)e semnalele pun magnet în doi
sparg densități neacomodate cu noi

Iubire cuantică

Tu nu ești, eu nu sunt
Este noi și nu existăm separați de acest cuvânt
Aici, acolo, acum și atunci
Desfășurăm cuanticul în sfere adânci
Diluăm timp și spațiu de la început la sfârșit
Frământăm infinituri în malaxor de iubit
Imprimăm cadență de inimi flămânde
Universul trebuie să ne asculte

115, ieri, azi și-nainte

Scaune suprapuse anunță stingerea
O mătă supraponderală scârțâie pe sub ele
Tramvaiul 115 a trecut de ieri
A venit azi șchiopătând într-o lumină difuză
Confuză e strada
Și muzica ce încă mai sughiță o partitură strâmbă
Confuz e înainte
Dar și de mă întorc ... 115 șerpește pe alte linii
Cerșetorul bărbos mângâie supraponderala blănoasă
El chiar nu crede în azi și-nainte

CONSTANTIN VASILIU BOLNAVU

Radu MOȚOC

Recent pe 25 septembrie 2020 a apărut în ziarul LUMINA un articol semnat de gen.de brigadă (r) ing.Ion Maței pe care l-a intitulat: Constantin Vasiliu Bolnavu, un mare filantrop. Pentru că subiectul este deosebit de interesant și inedit, consider că merită să redau partea esențială din acest material, pentru a fi cunoscut de români.

„Constantin N.Vasilie Bolnavu a înființat fundația universitară care îi poartă numele, cu sediu în București, care a funcționat în perioada 1922-1948, înlesnind studenților români creștini-ortodocși fără mijloace, dar meritoși puțința de a-și desăvârși studiile. În

anul 1922, a cumpărat imobilul din București, str. Piața Amzei nr. 5, pentru a asigura locuri de cazare și masă studenților din România Mare. Suma de 12 milioane de lei, impresionantă pentru acele vremuri, o depășea pe cea alocată în bugetul național pentru cazarea studenților în cămine. Imobilul din Piața Amzei cuprindea căminul pentru studenți, o sală de conferințe, biblioteca și o editură proprie.

În luna decembrie 1923, Parlamentul României a adoptat prin lege Fundațiunea Universitară Constantin N. Vasiliu Bolnavu și statutul fundației, care asigura gratuit condițiile de cazare și masă pentru 300 de studenți anual, proveniți de la țară, din rândul muncitorilor și funcționarilor modești. Printre cei care au beneficiat de acest cămin îi amintim pe lingvistul Boris Cazacu, eminentul jurist Valentin Al. Georgescu (fost director la Institutul de Istorie Sud-Est European), Emil Cioran, Gogu Rădulescu, Miron Constantinescu, Avram Bunaciu, Grigore Geamănu, Victor Isac (președintele Tineretului Universitar Țărănesc) Constantin Drămbă (fost director la Institutul Astronomic). Pentru întreținerea și dezvoltarea fundației, C.N.Vasilie Bolnavu a mai donat un teren în suprafață de 160 de hectare în Dudești- Cioplea.

Proiectul Sinaia a reprezentat un alt act filantropic a lui C.Vasilie Bolnavu. În anul 1928, înzestrează Fundația Universitară C.N.Vasile Bolnavu cu 575 de hectare în zona Valea Dorului - Sinaia - Moroeni, oferite cu titlu gratuit și destinate înființării unei comune climaterice moderne cu construcțiuni pentru diferite instituții culturale și de interes general obștesc, precum și 400 de locuri de case, acordate gratuit funcționarilor care au adus și aduc serviciile statului și poporului român. Donația a fost acceptată în numele fundației de către Nicolae Iorga, în calitate sa de rector al Universității din București, care a apreciat că acest fapt

este unic în istoria filantropiei, cât și a culturii românești. Construcția acestui campus a fost întrerupt de război și de raptul comuniștilor. Printre personalitățile și instituțiile cărora li s-au repartizat loturi gratuite în Valea Dorului menționăm: Miron Cristea (patriarh); pr. D.Dron; Visarion Puiu(Episcop de Bălți); Patriarhiei; Societatea Ortodoxă a Femeilor Române, pr. lordănescu. între cele două războaie mondiale, Constantin N.Vasilie Bolnavu a cumpărat terenul și mai multe imobile din fața Liceului Roman Vodă din Roman, unde a înființat un cămin ce asigura în mod gratuit condiții de întreținere - cazare și masă - pentru 200 de elevi de liceu meritoși (100 băieți și 100 fete) din Moldova de atunci. Pentru internatul din Roman a mai cumpărat 20 de hectare în satul Cordun, județul Roman și un hectar în Roman, pentru cultivarea legumelor necesare.

De numele lui Constantin N. Vasiliu Bolnavu se mai leagă ctitoria a două biserici, printre care este cunoscută biserica din Suceveni, Județul Galați și fondarea a zeci de școli. În localitatea Dulcești din jud. Neamț a ridicat primăria și monumentul eroilor și a înființat o fundație pentru azil, în 1939. Construcția a fost întreruptă, din cauza războiului și a instaurării regimului comunist. Tot la Dulcești a înființat o bibliotecă și a asigurat donații pentru fonduri de carte destinate bibliotecilor din alte sate.

Armata Română a găsit în Constantin Vasiliu Bolnavu un sprijin de nădejde. Amintim doar donarea de sume mari de bani pentru flota națională în 1913; 100 de milioane de lei oferite Armatei Române; o suprafață de 2.000mp. În perimetrul Calea Dorului - Sinaia - pentru Regimentul III Dâmbovița, nr. 22 Infanterie.

În 2019, Primăria Municipiului Roman a acordat titlul de Cetățean de onoare post-mortem lui Constantin N. Vasiliu Bolnavu. Prin societatea culturală Clepsidra din orașul Roman, al cărei președinte este preotul Cornel Paiu, s-a realizat un bust al marelui filantrop, pe cheltuiala urmașilor lui, care va fi amplasat, în acest an, în parcul din fața primăriei, pe locul unde a funcționat căminul-internat din Roman.

De curând s-a înaintat o cerere către Primăria Municipiului București, pentru a aproba așezarea unei plăci comemorative pe clădirea din str. Piața Amzei nr. 5, unde a funcționat Fundația Universitară Constantin N. Vasiliu Bolnavu, între anii 1922 și 1948".

Acest articol merită a fi completat și cu alte informații interesante precum: Constantin N. Vasiliu Bolnavu s-a născut pe 4 aprilie 1867, la Ploiești și a decedat pe 6 ianuarie 1944.

A studiat la Viena, urmând cursurile a două facultăți - în domeniul economic și agricol, ducând mai departe tradiția familiei. După terminarea studiilor, având un spirit antreprenorial de excepție, devine în timp unul dintre marii proprietari funciari ai Regatului. Actele sale filantropice sunt legate de locurile unde-și avea proprietățile.

UNIFORMELE REGALITĂȚII (III) - REGINELE ROMÂNIEI

Piese de vestimentație regală au pasionat întotdeauna atât publicul, cât și colecționarii. **Romfilatelia** continuă seria mărcilor poștale dedicate acestei tematici, prin emisiunea **Uniforme ale regalității (III). Reginele României**, care a intrat în circulație pe data de 15 septembrie 2020. Regulile vestimentare pentru capetele încoronate erau foarte stricte, iar la realizarea lor au fost folosite materiale care trebuiau să se încadreze în standardele deconței.

Regina Elisabeta (1843-1916) spunea: „Toaleta pe care o porți nu este un lucru fără importanță. Ea îți dă viață!”. Rochiile-tunică albe erau acoperite de bijuterii nu tocmai regale, ci fantezii cu dimensiuni mari, precum și tot felul de danteluri și broderii neașteptate. Sub o bogată haină de blană, Regina purta câte un veșmânt amplu din catifea roșie. Purta pălării cu boruri mici, cu o voaletă pe care-și fixa pince-nez-ul. Regina Elisabeta a epatat prin ținutele

rând Gabrielle Chanel. Bijuteria preferată a Reginei Maria era colierul din perle, asortat la costumul popular, pe care l-a încurajat puternic. Regina Maria s-a afișat și în uniforme militare, dar și în uniformă de soră medicală, în anii Primului Război Mondial.

Regina Elena (1896-1982), descendentă a familiei regale a Greciei, a fost încântată să promoveze tradițiile autentice românești, fiind celebre în epocă fotografiile sale în costume populare. Diadema cu motive grecești a Reginei Elena a reprezentat un accesoriu remarcabil, fiind purtată cu onoare la ocazii speciale de Regina Ana și de Majestatea Sa Margareta, Custodele Coroanei.

Regina Ana (1923-2016) a fost discretă atât în viața publică, cât și prin vestimentație. Regina Ana spunea că a preferat să se ocupe de casă, iar ideea de protocol nu-i spunea nimic. Modestia este însă motivul pentru care Regina Ana omite să

la modă din Occident și mai ales prin portul popular tradițional românesc, pe care l-a impus societății la Curtea Regală și nu numai.

Regina Maria (1875-1898) a reușit să impună un stil vestimentar propriu, și o putem vedea în ținute ce par mai lejere decât ale altor suverane ale timpului. Pentru realizarea toaletelor, Regina Maria, precum și fiicele sale, apelau la renumiți creatori de modă francezi: Jean Patou, Paul Poiret și nu în ultimul

amintească de o perioadă interbelică, când purta cu mândrie și respect uniforma forțelor militare franceze libere, fiind decorată cu Crucea de Război a Franței.

Pe cele patru timbre ale emisiunii sunt ilustrate: Regina Elisabeta, cu valoarea nominală de 1,90 lei, Regina Maria, cu valoarea nominală de 3,30 lei, Regina Elena, cu valoarea nominală de 5 lei și Regina Ana, cu valoarea de 19 lei. Toate reginele sunt îmbrăcate în vestimentație de ceremonial, cu podoabe și diademe.

continuare din pag. 32

Un act de caritate mai puțin obișnuit este împrumutul pe care l-a acordat tânărului Henri Coandă pentru a-și continua cariera aeronautică, după accidentul din anul 1910.

Printre studenții care au beneficiat de bursele lui C.N. Vasiliu Bolnavu a fost și istoricul Paul Păltănea din Galați.

În anul 1929, marele filantrop a cumpărat mai multe imobile pentru Universitatea Populară din Roman: fosta casă Macarovici, casa Roiu și casa boierului moldovean Cazimir, din fața actualului Liceu Roman -Vodă.

În semn de prețuire pentru actele de filantropie, Constantin N. Vasiliu Bolnavu a fost decorat de regii României: Regele Ferdinand I

- Steaua României, în grad de mare ofițer, conferită de Regele Carol al II-lea, în anul 1931.

Palatul de la Ghidigeni - răsăritul și apusul unei mari familii -

Avem în județul Galați conace care au rezistat vicisitudinilor și care nu sunt puse în valoare, astfel că prea puțini sunt cei care au aflat de existența lor și le vizitează. Citisem în mai multe cărți și articole de ziar despre familia Chissoveloni și m-a atras povestea lor. O poveste, aproape ca un basm care, însă, s-a terminat trist. Dar, cine știe, mai este timp pentru schimbări îmbucurătoare!

Primul Chissoveloni care a sosit la Galați a ajuns prin 1848, odată cu valurile succesive de refugiați din Grecia devastată de zeci de ani de lupte pentru afirmare națională și neînțelegeri interne, provocatoare de dezastre economice. Aici, în Galațiul cosmopolit și prosper, a găsit condiții să-și pună în valoare calitățile, deschizând un birou de comerț „Chrissoveloni Fils - Maison d'Exportation et de Banque”.

Timp de șase generații au trăit pe meleagurile noastre, au avansat de la comerțul cu cereale la servicii bancare, de la afaceri în Țările Române la sucursale internaționale la Constantinopol, Paris, New York, Viena. Copii educați după obiceiurile vremii, cu guvernante angajate din alte țări, vor învăța de mici mai multe limbi străine, își vor desăvârși cultura, gustul pentru frumos și studiile, în universitățile vestite din vestul Europei. Astfel, ei vor muta afacerea de familie la București, își vor găsi cu ușurință prieteni printre cei din înalta societate, vor avea o existență înfloritoare și fastuoasă până la instaurarea regimului comunist care le-a confiscat averea și proprietățile, obligându-i, în cele din urmă, să se reîntoarcă în țara lor.

Proprietarul de astăzi al Conacului de la Ghidigeni, Jean Chissoveloni, care trăiește la București, născut la aproape 100 de ani de la stabilirea stră-stră-bunicului său la Galați, este ultimul deținător al numelui acestei ilustre familii.

Străbunicul său, Nicolas Crissoveloni, a cumpărat de la Dimitrie Mavrocordat, în anul 1879 moșia din Ghidigeni, aflată în nordul județului, pe șoseaua spre Tecuci și a început construcția conacului. O investiție printre multe dintre cele pe care le făceau în păduri, terenuri agricole, clădiri, fabrici și comerț. În scurt timp, aceasta avea să devină reședința preferată a familiei.

După un drum de aproape două ore de la Galați, după ce treci de comuna Munteni în care se afla satul Costache Negri cu Conacul de la Mânjina, vezi de departe turlele Bisericii „Sfinții Constantin și Elena”. De partea cealaltă a șoselei, pe dreapta, un

indicator te informează că palatul și cavoul familiei Chissoveloni au fost clasificate în anul 1992, printre monumentele istorice. Urmând săgeata, ajungi la o poartă metalică străjuită de o cabină văruiată în alb, cu acoperișul ieșit în afară și sprijinit pe două coloane pătrate. Intri și vezi în lungul aleii o clădire care te încântă din prima clipă, prin culoarea pereților galben-oranj contrastând cu dungile ondulate, verticale, din cărămidă aparentă, prin mulțimea ferestrelor și forma comișei care dau, într-adevăr, impresia că ai în fața ochilor un palat pierdut în imensitatea parcului părăsit de grădinarul care îl îngrijea permanent.

Aici, îți poți închipui cum s-a desfășurat povestea romantică a doi tineri născuți în Galați: Jean Chissoveloni, bancherul care ieșea în oraș cu una dintre primele mașini care circulau în România, la întrecere cu Max Auschitt. El avea să-și aleagă de soție pe cea mai frumoasă dintre cele patru fete ale lui Edward Charles Youell, armatorul englez stabilit în Galați și, împreună, vor înfrumuseța și desăvârși palatul de la Ghidigeni. În acest conac aveau să primească oaspeți de seamă, aici vor organiza petreceri fastuoase, dar și spitalul de campanie „Printul Mircea” pentru care au adus doctori din Paris pe cheltuială proprie, iar 200 mașini Ford comandate special din America pentru Stația de Ambulanță, aduceau răniții de pe frontul Primului Război Mondial, alăturându-se reginei Maria care s-a implicat atât de mult în îngrijirea soldaților români răniți.

Pe măsură ce te apropii de clădire, apar detaliile. Ferestrele terminate în arc de cerc de la primul nivel și cele trei uși ale fațadei, încă păstrează obloanele metalice care se coborau pentru protecție. Pe canaturile ușii principale, poți recunoaște printre înfloriturile metalice elegante, efigia lui Zeus alternând cu flacăra olimpică. Pe exteriorul zidurilor sunt montate, din loc în loc, suporturi pentru felinare. Deasupra, balustrada balconului amplasat pe mijlocul fațadei, repetă motivele arcuite, din fier forjat, de pe canaturile ușii.

Când intri în clădire, ești oarecum dezamăgit. Mobilier, tablouri, oglinzi și cristaluri au dispărut demult. În perioada comunistă s-a instalat aici un orfelinat, iar veranda cu coloane dinspre șosea și parte din interior au fost modificate, amenajându-se dormitoare, săli de clasă, biroul profesorilor. Nu poți decât să te gândești că bieții copii s-au simțit speciali, trăind în ambianța elegantă a acestui conac. În timpul acesta, Nicolae

Chrissoveloni, unicul fiu al lui Jean și al lui Sybille, după ce a fost arestat și anchetat în repetate rânduri, lucra împreună cu soția sa, ca inginer topometru în diverse zone din țară, pentru a-și asigura o sursă de venit.

Camerele prin care trecem vor fi fost cândva plăcute, frumoase și luminoase. În unele, datorită infiltrației apei, pereții sunt afectați și părți din tavan au căzut. Noroc că după retrocedare, proprietarul a refăcut acoperișul conacului, investiție care trebuie să fi fost deloc neglijabilă. S-au păstrat incredibil de bine luminatorul salonului dinspre vest, sprijinit pe frumoase arcade înalte ce pun în evidență ușa și cele două ferestre, pardoseala de mozaic, câteva calorifere originale, scara cu mâna curentă din lemn de stejar și scara de serviciu cu grilaj rafinat din fier forjat, ușa elegant sculptată în lemn vopsit alb de la dormitorul principal, cel mai luminos, care dă în balconul cu vedere spre pajiștea imensă presărată cu toporași și grăușor și spre fosta piscină din curte, în care se puteau răcori, în zăpușeala zilelor de vară, oaspeții de altădată.

De pe terasa laterală, spre est, se deschide o priveliște de neuitat. Peisajul este magnific, clar, viu, bogat. Simți cu cât meșteșug a fost ales locul de construcție al conacului, pe malul unui râu, și cu câtă măiestrie a fost orientată terasa, spre priveliștea care se așterne în față.

Privirea se rotește de jur împrejur și nu te mai saturezi să admiri panorama. Recunoști cedrul libanez de lângă piscină, zăbovești puțin pe brazii drepti și înalți, admiri formele atât de frumoase ale copacilor bătrâni risipiți prin parc, apoi te pierzi în zarea unde se înalță o culme aburită de depărtare, sub formele albe ale norilor care fac cerul să pară mai albastru.

În continuare, dincolo de gardul proprietății, șerpuiind grațios printre mici insule îmburuinate, sclipește argintiu apa domoală a Bârladului, oglindind copacii risipiți neregulat pe malul celălalt. În depărtare, copacii sunt mai înalți și se îndesesc până formează o pădurice. Se vede ceva alb printre ei. Ți ascuți privirea și ai impresia că vezi un templu de pe Acropole. Sunt coloanele cavoului familiei, construit din blocuri mari de marmură albă adusă din Grecia, din păcate profanate după naționalizare. S-au aflat și aici, oameni care au procedat asemenea tătarilor din anul 1711, când au spart și au jefuit criptele mănăstirii „Sfântul Gheorghe” din Galați și au aruncat osemintele hatmanului Mazepa, în Dunăre. Tot de la înălțimea terasei, în dreapta se vede partea din spate a conacului, o înșiruire parcă nesfârșită de coloane, constituind un pridvor comun pentru o mulțime de camere. Deasupra arcurilor de cerc ale coloanelor, la etaj, se înșiră alte camere cu ferestre, având ancadramentul superior asemănător unor sprâncene triunghiulare ce sprijină tabla acoperișului.

Coborâm să admirăm de aproape această galerie și descoperim tot în partea din spate a conacului alte două șiruri de coloane ce formează o pistă acoperită pentru jocul de popice. Colonadele sunt așezate de ambele părți ale unei clădiri asortată arhitectural cu conacul, dar aflată într-o stare de mare degradare. Este sala de sport care ne amintește de Nicolae Chrissoveloni, unicul fiu al lui Jean și al lui Sybille, cel educat în Anglia și pasionat de tenis, golf, rugby - sport în care a jucat chiar în echipa națională. Am făcut înconjurul conacului și iată-ne ajunși pe treptele domoale ale fațadei dinspre vest. Acum realizăm că am uitat să admirăm intrarea monumentală de aici, o încăpere ieșită în afara clădirii, cu o terasă deasupra, mărginită de un zid scund din cărămidă, împodobit cu balustradă din piloni ornamentali, ciopliți în formă de amforă alungită. Două ferestre înalte - terminate în arc de cerc și compuse din genul acela de gemulețe în pătrate mici - se află pe ambele laturi ale ușii încadrate de două coloane aparente, bogat împodobite cu stucaturi aurii. Privind arcul din partea de sus a ușii, compusă din romburi mici de geam, realizezi că aici este intrarea în sala cu luminator și arcade înalte, pe care o admirasem din interior.

Facem ultimele fotografii și plecăm, purtând cu noi nostalgia închipuirilor trezite de istoria acestei frumoase clădiri, în speranța că poate, totuși, va avea viitor și nu va fi lăsată să se ruineze și să dispară, asemenea atâtor clădiri deosebite lăsate astăzi în paragină chiar de proprietarii lor.

Gabriela Neguțu

Scrisoteca proiect inițiat de Florina Zaharia

Când bați palma cu intimitatea ta și a lucrurilor tale, când te așezi comod în tine însuși și îți îngădui condiția și ființa de scris, doar atunci, numai atunci poți să lași lumii un semn. Semnul tău.

Derulăm, în câteva cuvinte fără timp, filmul scrisului tău ca personaj principal.

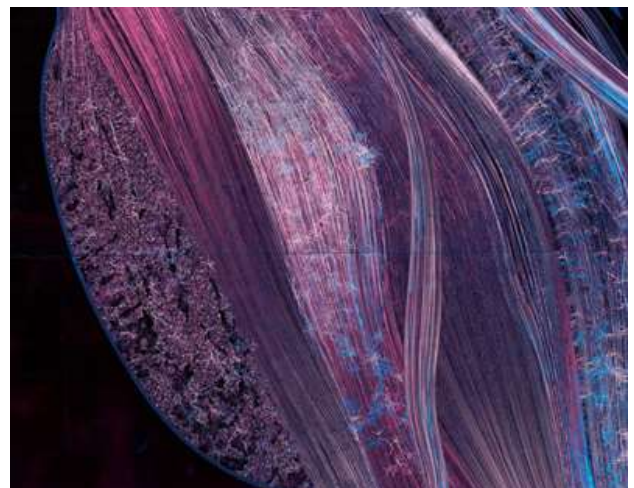
Denisa Lepădatu este elevă în clasa a XII-a la Colegiul Național “Vasile Alecsandri”, profilul matematică-informatică intensiv informatică. Denisa este autoarea a opt cărți de poezie și proză scurtă, redactor la numeroase reviste literare din țară și din afară, făcând parte inclusiv din Editorial Board-ul revistei Immortalists Magazine cu sediul în New York. A primit numeroase distincții literare, dintre care le selectăm pe cele mai importante: Premiul APLER pentru promovarea tinerelor talente, pentru cele două cărți apărute în anul 2014; Premiul Municipiului Galați, pentru contribuția deosebită la dezvoltarea culturii, literaturii și publicisticii gălățene în rândul tinerilor; Premiul I la Concursul Național “Cele mai frumoase poezii de dragoste ale adolescenților” (2017), Premiul I la Concursul Național “Cele mai frumoase povestiri ale adolescenților” (2018), organizate de Clubul

UNESCO-Adolescenții; Premiul I la Concursul Național “Ion Creangă” - povești. Este prezentă în antologia “Itinerarii”, apărută, în 2019, la Editura Muzeul Literaturii Române din București, care cuprinde textele câștigătoare scrise pentru programul “Rezidența LiterArt Franța-România” - prima rezidență de scriere creativă și creație vizuală din România dedicată adolescenților.

Inimă și creier

1. De ce scrii? Ce reprezintă scrisul pentru tine?

Scriu pentru mine și scriu pentru eliberare. În momentele de preaplin interior, conștientul și subconștientul meu par că devin o singură entitate ce se materializează și revarsă sub forma cuvintelor. Scriu ca formă de meditație pentru a putea obține o perspectivă mai amplă și obiectivă asupra lumii înconjurătoare și pentru a mă înțelege mai bine. Cu poezia îmi pare că vorbesc cu mine însămi. Însă uneori, apelez la scris și pentru a-mi readuce confortul interior. Atunci când realitatea mă dezamăgește sau ceva mă întristează, îmi pare că

mintea preia controlul oferind mâinii șansa de a-mi readuce liniștea și calmul.

Pe scurt, scriu pentru a putea supraviețui.

2. Unde scrii? Ce semnifică pentru tine locul în care scrii?

Scriu de regulă în spații închise, dar cu priveliști largi (prefer de la înălțime), în liniște, desigur, și, dacă e posibil, în singurătate. Nu cred însă că locul în sine are vreo însemnătate anume și nici că-mi influențează prea mult rezultatul actului creativ, deși câteodată poate să inhibe procesul în sine.

3. Ce te inspiră oricând?

Lumea, privită din punct de vedere științific, îmi aduce de multe ori inspirația poetică de care am nevoie.

Spre exemplu, îmi place uneori să privesc oamenii nu ca pe niște ființe pătimase, cu grijile și temerile lor, ci ca pe o sumă de atomi și praf de stele, cu trăsături ghidate de dubla spirală din celulele lor și de procesul evolutiv ce s-a petrecut (și se petrece) de-a lungul unui timp nedefinit.

Cu fiecare nouă perspectivă asupra lumii pe care știința mi-o deslușește, cu fiecare lege strictă pe care o impune, inclusiv cu limitările ce rezultă din asta, ființa mea se revoltă în aceeași măsură în care se și bucură. Pe cât de frumoase sunt rigurozitatea și precizia, pe atât scrierile mele nu vor să li se conformeze, inspirându-mă să mă descătușez de limite și să creez lumi care mai de care mai nonconformiste.

4. Ce te liniștește și te aduce în starea de scris?

Starea de scris este dependentă, în general, de două lucruri: atmosfera generală, liniștea locului în care mă aflu (indiferent care ar fi acesta) și starea neliniștită a sinelui meu. Astfel, nu trebuie decât să găsesc un loc propice scrisului și să am la îndemână jurnalul sau laptopul.

De restul se ocupă neliniștea din interior.

5. Ai făcut vreodată terapie ca să te întorci la tine / la scris?

De-a lungul timpului am trecut de câteva ori prin blocaje, ca și cum ceva se pune de-a curmezișul în calea cuvintelor mele și le oprește din a putea fi așternute pe hârtie. În astfel de momente, am nevoie de perioade de introspecție pentru a găsi o soluție și a înlătura îndepărtarea inspirației. Uneori, soluția e ieșirea din zona de confort - riscuri, provocări sau înfruntarea unor temeri. Alteori, e doar o porție mare de clătite cu ciocolată și câteva zile dedicate unui roman. În orice caz, până în momentul actual, întotdeauna am găsit de una singură modalități de a ieși din această stare.

Cred că acestea se încadrează cumva la (auto)terapie.

6. Care sunt tabieturile tale poetice / cuvintele compatibile cu scrisul tău?

Tabieturi nu am, însă sunt două cuvinte ce se țin scari de mine și care, împreună sau separat, fie îmi oferă un start, fie au chiar ele un rol crucial în transmiterea mesajului poetic în mod optim: inimă și creier.

7. Dacă nu ai fi scris, ce ai fi făcut?

Biologie moleculară, în special genetică și neuroștiință, iar pentru a putea aborda cele mai complexe probleme din aceste domenii la modul cel mai eficient și modern, aș studia matematică și informatică. De altfel, înspre domeniile menționate mă și îndrept în momentul de față și cred că, într-o anumită măsură, acestea ar putea substitui scrisul - știința nu este decât o artă mai obiectivă, nu la modul complet, dar suficient cât să-mi satisfacă simțămintele și să-mi mențină în stare de veghe propriile incertitudini.

DESCHIDERI SPRE ADÂNC

Noua carte a Simonei Trifu, *Analepsie* (Dinasty Books Proeditură și Tipografie, București, 2020), scoate în evidență versuri care decurg firesc din intensitatea unor combustii intime deloc obișnuite. Nu poate decât să ne captiveze diversitatea geografiilor mai mult sau mai puțin imaginare de aici. Decadența asumată și reminiscentele feciorelnice constituie doar două elemente primordiale pentru această aventură spirituală ce cochetează intens cu abisalitatea. Pe marginea prăpastiei sunt născute plăceri regeneratoare. După cum sugerează și titlul volumului, este preconizată o redimensionare fundamentală. Se distinge o intensă patimă a jocului cu oglinda, act estetizant.

Împerecherea conștientului cu inconștientul va avea mereu un grad de risc. Câteodată, darurile au înfățișări necruțătoare. Pe aripile visului se scurg lacrimi dedate răscolirilor. Odată cu suplicierile vin lumini calde, învăluitoare. Tumultul pasional e în profundă concordanță cu petrecerea vremii. Îmersiunea în tainele începutului pare oricând posibilă în poeziile Simonei Trifu, vizonare și eclectică: “Cor de copite-n galop de praf de stele./ toreadori depravați ating epave/ scufundate-n peninsule triste./ Pumnalul cuvântului tău/ răstignit în dimineți construite./ un dans de twist prăfuit într-o Venezuela caldă./ în arșița cometei plâpânde./ ce ne-a strivit tinerețea într-o cutie mută./ în decadentul meu ideal./ Unice clipe din lista de așteptări zguduitoare./ fabuloasă «Eroica» răvășitoare./ secundele copilăriei mele târzii/ printre păpuși duplicate./ străzi adormite la marginea Balatonului/ incremenit în cearceafuri păcătoase./ Apă vie pătată cu sânge feciorelnic/ izbit de tâmplele tale./ romantice punți către soare.” (Pumnal beethovenian în «Eroica»). Peste tot găsim refuzul unor caracteristici insignifiante ale destinului. Neobișnuitul și, câteodată, vezuvianul sunt constante ale volumului *Analepsie*. Sufletul poetei este major impresionat de cele înconjurătoare, mergând până la evadări din realitate cu valoare incantatorie. Relația primordială dintre Eros și Thanatos are parte de numeroase ilustrări estetice. Învolverările introduc în ecuație benevolente stări modificate. Irumperile ostile vor fi integrate spiritului hiperinteligent al acestui adevărat festin ideatic desfășurat de Simona Trifu. Prin fata noastră sunt derulate detalii ale unor spectacole care nu se feresc să atingă extreme existențiale de multe ori impresionante. Uneori, solitudinii iernatice cuprind sufletele, perspectiva lumii fiind privită cu scepticism

pietrificat. Recunoaștem ecourile unei forme de păgânism care celebrează semnele unor flagelări intense. E prezent și demonismul, șarpe adorat, prelins peste inimi adeseori fulgerate. Monologurile autoarei, când versatile, când tăioase urmăresc tușele unui absolutism interior greu descriptibil. Fără reguli constrângătoare, doar tribulațiile inimii contează în cadrul prezentului parcurs liric. Doruri crunte populează arealurile pe care le contemplăm. Incandescența poate să cotopească în orice moment. Episodului thanatic îi sunt rezervate forme onirice absolut particulare: “Ciutura fântâniei adapă

lichid amniotic și-ți cer,/ și-ți tot cer să mă afunzi în apă vie./ Fântâna aceea de lângă pădure,/ fântâna aceea din care de putere m-am adăpat/ și-n care piezele rele le-am înecat./ fântâna cu lacrimi și fără de lacrimi,/ în care moartea celor dragi nouă ne-am zidit-o.” (Cenaclul cutia copilăriei). Drumul spre adânc, cât mai adânc se arată a fi profesiunea de credință a poetei Simona Trifu. Din loc în loc, închideri și deschideri pe cunoscuta aventură ascensională. “Ecmnezia drept virtute”, aspectare subtilă pour les connaisseurs ... Fiițarea este supusă mai mereu influenței orizonturilor nocturne. Paginile cărții redau aspecte dintr-o filosofie pulsatorie a vieții. Nostalgia după divinul mereu promis este percutantă. Se întrevăd etaje pasionale mutabile: “Vom cotrobăi precum doi copii nebuni,/ ce speră să găsească sacul cu endorfine/ pentru a se deda beției păcatului și fărădelegii./ Doar camera neagră urmează de cucerit!/ Miroase a alb și a boală, a frânt destin./ îți voi curma curiozitatea și peste adormirea mea/ te vei îmbrăca în straie pure de duminică!/ Și nici în perna cu fulgi cenușii/ nu te voi lăsa să-ți afunzi întristarea!/ Drumul acela plecat de din tine/ s-a rupt în oglinda cu ochii închiși/ și arde acolo unde «nu există atei în linia ’ntâi». (Răsucire-n labirint). Pecițile tainei vor fi greu deciptate. Atavismele și non-atavismele contribuie la caracterul efervescent al poeziilor din volumul *Analepsie*, amintind mereu de vise și torțe. Într-o captivantă Prefață, Daniela Irimia, specialistă în psihanaliză, accentuează:“(…) În versurile Simonei Trifu regăsim paradoxurile trăirilor din procesul de vindecare, care de aproape te înspăimântă pentru că a convoca trauma și suferința pare o provocare inutilă și distructivă. E drept că poezia nu are riscurile exercițiului terapeutic, dar poate fi o eliberare cathartică pentru cei care compun în doi, în cabinet, exerciții de exorcizare a traumei, de supraviețuire și vindecare”.

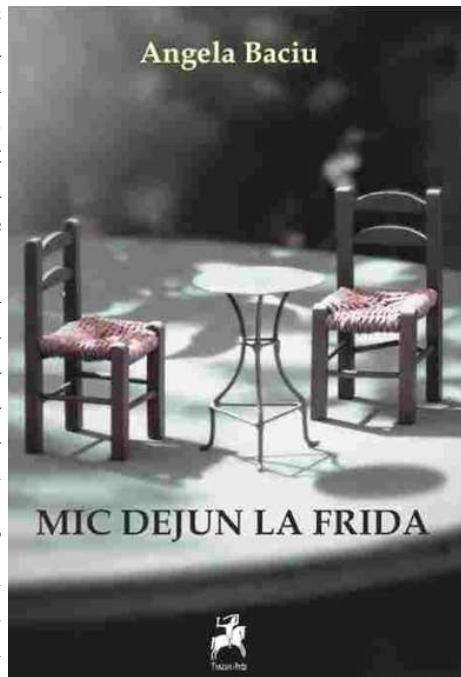
Dreapta neexplorată a stângacilor. Manual de utilizare a poeziei

Omul este un amestec imprevizibil de stânga și dreapta (ignorați conotația politică). În funcție de perspectiva fiecăruia, însușirile oamenilor sunt distorsionate. Se intensifică până la absurd, ca mai apoi să se reverse în noi forme: stângăcii și dreptacii. „Mic dejun la Frida” este un ghid pentru stângacii care se orientează în afara lor, trecând granița dreptacilor: “în clasa întâia doamna învățătoare mă tot bătea cu rigla de lemn la palmă «de ce nu ești și tu normală precum ceilalți copii, uite, toți scriu cu mâna dreaptă.»” Autoarea își ghidează cititorii inițindu-i cu ajutorul unui joc: „îți propun un joc: «acoperă-ți ochiul stâng cu mâna stângă, doare celălalt? Acoperă-ți ochiul drept cu mâna dreaptă și apoi sari într-un picior.»”

În universul Angelei Baciu nimic nu are nevoie de un motiv anume. Totul este gândit în imagini mentale fără margini. Cititorul alunecă de-a lungul unei vieți cotidiene de stânga: „ai zis în biserica aia veche din Iași femeile stăteau pe stânga, eu cu bărbații pe dreapta «vezi că ești pe partea ailaltă a lumii» ai mai spus.” În felul acesta, autoarea triază spațiul și timpul, convenționalul și neconvenționalul (firește!), ghidându-se după două coordonate vechi de când lumea și pământul: stânga și dreapta.

Scrisul Angelei Baciu poartă în și cu el lejeritatea și frumosul din viață, dovadă stau listele și preocupările autoarei: “trenul IR 38279 pleacă peste 3 minute, parcă te aud cum spui că n-am plătit factura la gaze. De făcut azi: de plătit curent, gaze (s-au scumpit), mobil, UPC, întreținere, vine popa cu botezu la 17.00, lift (nu-l plătesc stau la 2), pensia pe Ianuarie (cum, ce pilon?), pâine cu secară, apă minerală pentru Tiberiu, picături de ochi pentru amândoi.”

Autoarea nu stă la pândă, nu vânează o propoziție reușită ca să ne seducă, în schimb mizează pe asocierea imaginilor cu-n instinct, cu-n sunet, c-o voce, reușind să-și atingă pe rând toți cititorii: “bună dimineața, t! Sunt jucăușă azi, te-a bătut la table (ce-i drept doar o dată), vezi ce faci. Fugi disperat spre ușa

ce dă în balcon. Am scris pe bilet «te iubesc» ai râs ca de luna aia plină când ți-am arătat-o fumai camel și mă sunai de la telefonul public cu fise.”

Observarea atentă înseamnă să scindezi. Detaliile cresc, își măresc volumul, până când imaginea de ansamblu, întregul, dispăre: „deschid dulapul rupestru din casa bunicii: o poză din Cro-Magnon, un muc de lumânare arsă, șervete de bucătărie home sweet home, un canaf verde, ceas de mână stricat oprit la ora 13.22, a, uite și niște ace de cusut, lista cu material electrice și piese de televizor Dacia, proces-verbal teren anul 1943, obiect de măsurat timpul (cred), decizia nr.

17.02.1952 de pensionare, o lamă de ras, chibrituri arse, sfoară, un bilet de tren... dar, unde-s zăpezile?”

Nespusul, nelămuritul dă frumusețe poemelor. Ca o fereastră spre o altă lume. Uneori poeta o lasă deschisă, alteori o închide, ascunzând îndărătul ei tot soiul de sensuri, invitându-ne la joacă: „parcă au un ceas al lor: în fiecare dimineață la ora 5 pleacă ciorile (habar n-am unde-i piața lor de legume. Sub linoleumul verde gândaci morți, lasă-l acolo, nu fac rău nimănu. Și se întorc seara fix la 17 acasă în copacul ăla bătrân de la biserica «mavramol». «Morții cu morții, viii cu viii» spune o cioară.

Estetica, frumosul, DRAGOSTEA pentru poeta Angela Baciu are ceva subit, se naște din nevoia de acaparare și metamorfozare a preexistentului, așadar din nevoia din afară și din nevoia dinăuntru. Frumosul o însoțește pretutindeni ca individ: T: „îmi place când dormi lângă mine în tren. ești calm cu toate că nu găsești niciodată loc pentru picioarele tale lungi. Ies pe coridor. Nici capul nu ți-l poți lăsa pe spate.” „Mic dejun la Frida”, cartea poetei Angela Baciu, apărută într-un 2020 care surpă ceva în capul și sub picioarele fiecăruia, ne salvează și ne amintește de libertățile inocente ale unui trecut nu foarte îndepărtat, în care frica de boala, restricțiile și interdicțiile de a călători erau doar o fantasmă fără contur și miros.

PETRE MANOLACHE - evadarea în ficțiune

Virginia CHIRIAC

Petre Manolache este un drept ziditor al miracolului existențial prin cuvinte, receptat în infinita diversitate a marii Creații, la care poetul se raportează grație harului său divin de creator al universului imaginar, pe calea inspirației și a intuiției. În numeroasele sale volume de poezie, proză, aforisme, este evidentă preocuparea lui Petre Manolache de a identifica misterul din esența existenței comune, scânteia divină ce mocnește înăuntrul învelișului profan. Mă voi referi în acest material la ultima sa apariție editorială, volumul de versuri, „Fuga din lacrimă”, apărut la Editura „Sinteze”, 2017, care preia vechi teme, idei și concepții aflate în imediata vecinătate a filosofiei lui Emil Cioran, marele „stilist al disperării”.

„Fuga din lacrimă” este metafora unei angoașe existențiale ce rezultă din constrângerile contingentului represiv, având ca rezultat tentația evadării în ficțiune, refugiul într-un univers esențializat, abstras realității, prin imanența divinității în substratul profund al existenței materiale: De o vreme ne despărțim/ de întâmplările șubrede/să nu fim oi pulberii/ să nu pierim//pe fiecare redută/punem ideile/în poziție de luptă/ și cucerim/ gând după gând// adunăm picături de magie/ ne-mprietenim cu astrul cel blând/ plătim vamă/ la veșnicie/ pentru fiecare cuvânt.(„Redută”) Adesea, discursul poetic capătă accente patetice, se mulează pe substanța ideatică a poemelor concepute într-o tonalitate gravă, preponderent reflexivă. Tonul amar reconfigurează tabloul de ansamblu al lumii într-o cromatică sumbră, reunind imagini cu aspect halucinant, schițate în tehnica conceptului estetic suprarrealist, ce ne amintește de picturile lui Victor Brauner: În noaptea cărunță cu brațe stufoase/ repetăm pașii hoardelor de pradă/iarba iese din rădăcini pentru a mânca ochii lupilor/ ne minunăm de schije ca nefericiții/ nimeriți într-o explozie cu gura spartă/de parcă lupta înfundată în goarne/ține inelul blestemului

de toartă/ ne asumăm undeva în spatele magaziei de muniții/ trupurile alăptate la țâțe de iepe/ neîncrederea ridică mânăstiri într-o mlaștină/în timp ce ninsoarea își scutură/rochiile demodate prin stepe. („în spatele magaziei de muniții”)

Creația artistică apare ca o modalitate de transcendere a concretului obiectiv, de înfruntare a determinărilor ontologice de ordin temporal și spațial, prin eliberarea eului de constrângerile existenței perene, asimilate limitelor inferioare ale materialității. În acest sens, Poezia este calea către o ființare pur spirituală: Râd, plâng/mă bucur, sunt trist,/ îmi iau conturul și-l/duc în afara dilemei// îmi iau îngerul, pe/

zadkiel și-l răstignesc/ pe crucea nedreaptă/ a nefericirii--/ descos buzele cerului/ să-mi poată vorbi-/mai rabd până la capăt--/nu mă iubesc, mă urăsc/ scot timpul din mine și-l arunc/la groapa comună a zădărniceii. („Groapa comună”)

Problematica operei lui Petre Manolache se axează pe interesul pentru căutarea sensului vieții, printr-o deschidere a perspectivei către cunoașterea infinitului cosmic. Drumul inițiativ către desăvârșirea spirituală, menit a pătrunde dincolo de înțelegerea comună a misterului existențial este presărat cu incertitudini și contradicții: Rătăcit în visare/întâlnesc nebunia credinței-/ imensa privese/ a gândurilor --/ nu sunt tentat de disproporția dintre atâtea dorințe-/ toate mă părăsesc la răscrucea lacrimilor.// învățătorul îmi răcorește/ fruntea cu sângele său/îmi curge roșie rouă/peste priviri-/sufletul lui este în mine-/nu am altă cale,/ prieten îmi e/ doar gustul singurătății.// Ah, durere, cât de tulbure ești-/ah, prunc nevăzător,/ arată-mi lumea ta/să te pot vindeca... („Ora de melancolie”) Petre Manolache are destinul său aparte în literatura actuală, un destin marcat de solitudinea parcursului său creator, ce evoluează între adevărul concret, palpabil și imanența tainei divine.

GHIȚĂ NAZARE: „Zăbava unor noi lecturi...”

Deși au trecut ani de când n-a mai predat la catedră, profesorul Ghiță Nazare nu se lasă de carte, de învățătură, de educație, de cultură, în general. El știe, de la părinți, că ogorul necultivat nu dă roade, iar sufletele necultivate sunt ca ierburile fără folos. De aceea, după pensionare, el continuă să scrie, să scoată reviste, să ducă o viață activă la CAR Pensionari și să se facă de folos acolo unde i se cere. Ultima carte publicată a fost, după cum se știe, un roman autobiografic: „De la cerneala de boz la calculator”. Dar el scrie și publică mereu interviuri, recenzii și cronici, la diferite reviste.

După „Cronici optimiste”, volum în care a adunat cronicile publicate, primim astăzi din partea domniei sale un alt volum de aceeași factură, de data aceasta mai bine structurat, pe care l-a intitulat inspirat „Zăbava unor noi lecturi...”, publicat la editura PHOEBUS din Galați, cu o copertă reușită, care într-adevăr invită la lectură. Este vorba de 50 de cronici și recenzii prin care Ghiță Nazare ne poartă prin biblioteca sa de suflet, călăuzindu-ne discret, dar competent, atrăgându-ne atenția asupra unor titluri, zăbovind la fiecare cu câte un gând, o părere, o apreciere și în final cu o încurajare pentru fiecare autor. Fiindcă Ghiță Nazare este un tip bonom, el nu s-a născut ca să critice, să strice chef, să certe, să supere, să descurajeze, ci dimpotrivă, consideră că fiecare persoană, mai ales dacă scrie, are dreptul să primească o vorbă bună, o mână de ajutor, o bârnă de sprijin. Goethe spunea: „Dacă trebuie să ascult părerea cuiva, vreau ca aceasta să fie pozitivă; lucruri problematice găsesc destule în mine însumi

Din copilărie s-a născut pasiunea lui pentru lectură și „zăbava” de a întârzia un timp, la finalul fiecăreia, alături de autor, de gândurile lui care de multe ori se regăseau într-ale sale. Așa s-a obișnuit să surprindă esențialul, să rezume povestea sau să mediteze asupra ei, pur și simplu. Căci rostul fiecărei lecturi este să stârnească în cel care citește propriile-i gânduri, propriile-i dorințe.

Din aceste introspecții se naște mai apoi tentația dialogului, a comunicării, verbal sau în scris, a împărtășirii propriilor gânduri. Gânduri care nu adaugă,

nici nu știrbesc lucrarea, dar o arată lumii. Căci Ghiță Nazare știe că orice operă de artă, fie ea plastică, monumentală, muzicală ori literară, pentru a fi desăvârșită, trebuie să fie nemărginită în conținut și mărginită în formă. Și niciunei flori nu-i poți adăuga ori scădea nimic pentru a o defini. Ceea ce se poate, însă, fără a-i știrbi din calitate, este să-i pui în evidență forma și conținutul, așa cum le-a gândit creatorul.

Sunt aici lucrări grupate pe domenii: literatură, istorie, educație și publicistică. Chiar dacă au mai fost

publicate în reviste literare sau de specialitate, înmănușiate în volum ele nu-și pierd savoarea, ci dimpotrivă, o câștigă. Scriitorii aleși sunt din Galați și din toată țara, fie cadre didactice, ziariști, oameni de cultură, ale căror nume nu le voi destăinui, fiindcă nu vreau să răpesc cititorului surpriza descoperirii.

Cartea beneficiază și de un prolog, numit pe românește „Cuvânt înainte”, semnat de scriitorul, ziaristul și umoristul de mare talent, Ion Manea, din care citez: „Maniera simplă, caldă, adesea îngăduitoare și mai ales încurajatoare în care Ghiță Nazare își concepe punctele sale de vedere vine ca un atu prețios, iar stilul direct, decor setat de prețiozități înadins căutate, complicități stilistice inutile sau aluzii și enigmatice întrebări rătăcioase conferă o șansă în plus lecturării „Zăbovei...”, Ghiță Nazare reușind de minune să transmită mesajul dorit și, în final, să pună la bună vedere autorii sau publicațiile asupra cărora cu cele mai bune intenții s-a aplecat ”.

Calitatea primordială a lui Ghiță Nazare, ca autor de recenzii literare, este că el nu îndrumă și nu dă sfaturi. Sfaturile de obicei nu se dau după publicare, ci înainte, căci abia atunci începe nesfârșita cale de la proiect la lucrul finit. Dar fiecare scriitor are personalitate proprie și nu prea vrea să fie sfătuit. O analiză lucidă, o răsfoire cu grijă, dar și cu îngăduință, ba chiar cu recunoaștere sinceră a valorii atunci când este cazul fac din „Zăbava...” o lectură plăcută și instructivă.

Mulțumim și noi autorului pentru osteneală. Căci, vorba lui Democrit, orice osteneală este mai plăcută decât odihna!

INTERFAȚĂ - ÎNTRE APE

Bună să vă fie inima, cititorule, primiți-ne de gând curat, umple-vă DUMNEZEU sufletul și casa cu bucurii, pentru că prietenul meu MARIN BEȘCUCĂ, autorul acestui voluminos volum mi-a declarat nu cu mult timp în urmă că el nu are nici bani, nici sănătatea puterii...are doar Poemul! Doamne câtă dreptate are v-ați convins și până la jumătatea cărții, dar și în partea secundă a ei, personal doar umplând cu gânduri un spațiu ce mi-a fost rezervat la mijloc, contrar tuturor uzanțelor din domeniu. Am acceptat cu mare bucurie întrucât am a vă spune câte ceva.

“Secolul XX va fi religios sau nu va fi deloc”. Sub această profeție, determinată desigur de împrejurările istorice nefericite prin care scriitorul a trecut, Andre Malraux așeza într-un aforism temerile unei întregi generații de intelectuali în preajma celui deal doilea război mondial. Parafrazându-l astăzi, când situația pare la fel de dramatică, am putea spune că ceea ce va veni va fi cultural sau nu va fi deloc. Toți pământeni, nu numai românii, avem nevoie de întoarcerea la o viață normală, de revenirea la firescul situației de comunicare de odinioară. De revenirea, în fine, la carte, la cărți, la universul atât de frumos, de stabil și de captivant al lecturii. Așa ne îmbie și Marin al nostru, cu poeme superbe, năucitoare, de aceea tizul său literar, băiatul unuia Sorescu, îl pupă mereu, fără să știe, că-i urmează calea cuvântului versificat. Sigur, nu este o cale nouă, ci una deschisă de Nichita pe care vor merge mai apoi, explorând fiecare câte un filon stănescian, Cezar Baltag (poet ce “conceptualizează” simbolurile), Ion Gheorghe (autor al unor poezii sociale și cosmice totodată), Ioan Alexandru (a cărui lirică stă sub semnul unui “expresionism țărănesc”), alături de mai puțin proeminenții Gheorghe Pituș și George Alboiu. Dacă până la Baconsky și Labiș, avem de-a face cu prelungiri ale unor modele poetice consacrate în interbelic, un Eugen Simion, de pildă, subliniază apăsător faptul că abia cu Nichita Stănescu evoluția liricii cunoaște o mutație spectaculoasă, poetul “transparentei” creând un limbaj de unică folosință, amprentat de personalitatea sa accentuată, de histrion “trimbulind”. Nichita Stănescu inventează o “poezie a poeziei”, un metalimbaj adică și uite acum, chiar în zilele noastre, aceeași inițiativă o are Beșcucă, un personaj pe care unii îl contestă aiurea, iar alții îl laudă exagerat. Cu o biografie plină de probleme, tâlhărit de niște indivizi de pe la Prefectura Bihor, aceeași patronată de unul pe care destui îl vedeau premier, nimerit “la mijloc” între profesori, el, biet “harbaletist”, merită o fereastră întredeschisă pentru a schimba aerul, păzit cu strășnicie de “Mărțișor”, martor ocular al

trăirilor efective din procesul de construcție a Poemului. Noul Letopiseț pe care-l aveți în mână sparge, pe cuvânt de onoare, catargele lumii de specialitate. La mijloc de drum, vin și eu să pun fruntea plecată pe g e n u n c h i u l Poetului, semn de nespusă prețuire și rugându-l pe Dumnezeu să fie bun cu noi.

Orice s-ar spune, nu există autor care să nu fie însoțit în timp de propria sa istorie. Beșcucă pune în relație propriul eu cu Sufletul Lumii. Or, de această formă de sensibilitate, atât de vitregită prin interpretări care, supuse ideologiilor vremelnice, i-au confiscat esența estetică, cititorii de azi sunt datori să se apropie. Nu îndoindu-se, nu neliniștitor, ci cu sfială, pentru a nu speria minunea care îi așteaptă la capătul unei strădării întreit răsplătite. Poetul merită certitudini. Are și alte volume de versuri ce stau pitite în așteptare, amirosind a plămădă proaspătă, dorind frământ de tipar, mai ales că dispune în portofoliu zgândăr în peniță încât poți auzi călimara deversându-și fluviile de cerneală în albiile de metaforă prin terasamentele de celuloză ale colii. Și e atâta sevă de cuvânt aici. Biografia se amestecă cu opera, dar opera nu este niciodată justificată prin biografia scriitorului. Fără îndoială “Hanul Răzeșilor” este o reușită extraordinară. Locul asumat se dezvoltă ca loc al contemporaneității plene în sensurile deslușite de către Giorgio Agamben. “Contemporanul - postulează într-un cunoscut eseu gânditorul italian, este acela care privește drept în față fasciculul de întuneric generat de vremurile sale. Acela care este capabil să scrie înmuindu-și pana în tenebrele prezentului”. Nu omiteți și faptul axiomatic că un critic literar prin excelență este un neistovit căutător al adevărului. Eu am și privilegiul de a lucra cu materialul clientului și n-o poate spune nimeni mai răspicat decât opera sa. Iluminate plenar, iscate în penumbra textului sau iradiind din rizomi apofatici, fațetele adevărului se topesc într-o singură imagine: adevărul își dezvoltă astfel chipul multiplu, paradoxal și inefabil, diafan și întunecat, limpid și

aporetic. Nevoia de comunicare, desigur, anulează distanțe, însă nu este suficient să comunici, este esențial ceea ce comunici pentru ca distanțele să poată deveni „aproape”... și uite-așa, poemul unește suflete, minți, într-un fel unic, poate greu de înțeles pentru unii, fiind perceput de către alții, lungimile de undă ale percepțiilor nu sunt mereu egale dar, acolo unde se întâlnesc, se creează, indiscutabil, punți de legătură inimaginabile, chiar dacă, aparent, undele acelea provin din universuri diferite. E părerea altui critic dar pe care mi-o asum și eu. Și mai e și acel adaos de respect care armonizează totul, vibrația e cea care contează, este cea care dă rezonanță totumului. De multe ori Poetul, pare că vorbește despre sine și parcă pentru sine, nu dau exemple, pentru că le găsiți frecvent în cartea pe care o lecturați cu mai multă sau mai puțină atenție. Beșcucă se consideră un izolat care suferă durere și crede în Lumină și nu întotdeauna sufletul lui este la îndemâna înțelegerii tuturor. Dar este, în același timp, un izolat creator, spicul minții este matur. Ici-colo, impregnate pe coli de vise, apar mărturiile căutării de sine, ale celui care trăiește între răzvrătirile vremurilor de azi. Este un autor autentic, toate poemele au farmecul lor, prin acest solilocv pe care Beșcucă ni-l propune, nu e un monolog, e doar un solilocv, e doar o gândire, o vorbire interioară astfel încât reușește să se trădeze singur, reușește să privească retrospectiv de unde a venit. Abordarea sincerității este transparentă, găsim accente autobiografice în poem, autodidactul perfecționist iese la iveală iarăși de sub un voal de metaforă. Trecerea aceasta dintr-o stare în alta o întâlnim pe parcursul întregului volum.

Este un volum de versuri care cuprinde poezii fără rimă versuri în care metafora des întâlnită curge parcă dintr-o peniță febrilă și de nestăvilat, atât de incisivă. Poemele beșcuciene transpiră pură filozofie abordând teme variate, când autorul trece cu ușurință de la iubire la social, de la politică la suflet, de la limitele valori la nemărginirea dumnezeirii, dar constantele care ies la lumină sunt Dumnezeu și Iubirea. De asemenea Beșcucă nu face abstracție de universul în care ființează, nu este pasiv la condiția sa umana, pe care o înfruntă cu toată ființa poetică.

„Scrie mai mult decât pot eu citi”, iar pentru timpul viitor să iterez, cum mă sfătuia cineva, păstrând proporția, regretul lui Marin Sorescu în pragul trecerii Styxului: „...regret că îmi rămân atâtea cărți necitite.” Poetul vine spre noi „dinspre Dumbrava Roșie nr 188”, spațiul restrâns al zidirii sale actuale în poezie, contopindu-se cu eul liric, marginalizându-și eul social, cea parte a identității de sine prin care omul capătă legitimație civilă. În prezent își edifică opera, la Dorohoi, într-un ambient spiritual atins de aura Botoșaniului, spațiul care ni i-a dăruit pe titanii culturii și artei românești Eminescu, Iorga, Enescu. Este unul

dintre cei care scriu poeme, ca și când ar scrie ode de război. Pentru mine cert e un lucru, trăim două tipuri de pandemie, una din viața cea de toate zilele în care se văd consecințe de toate felurile și una online, în care se creează (pentru mulți) starea de confort a unei vieți normale. Îmi amintesc de un joc virtual, SecondLife, în care fiecare participant trăiește viața și realitatea pe care și-o dorește, altfel spus își trăiește după bunul plac o altfel de viață. Diferența e că în joc tu ești cel care guvernează celelalte forme de viață și o faci după interesele tale primare, pe când în timpul real, alții îți guvernează viața și o fac în funcție de nevoile politice, financiare, sanitar-sociale, tu nemaifiind factor de decizie, ci de supunere. Nu știu câți vor trăi după bunul plac o a doua viață după toată această perioadă pandemică, însă cert e încă un lucru: învățăm să trăim și online, ceea ce anunță clar o altă etapă a planetei și a omenirii. Momentan virtualul face o concurență tot mai acerbă realului, înlocuindu-l aproape total. Orice om e un zid, un perete pe care se derulează imagini, emoții momente, orice om are o ușă și o fereastră (sau mai multe), orice om are un zăvor sau un lacăt. Cartea lui Marin Beșcucă tocmai de aceea e un imn al bucuriei, o suită de ipostaze interioare colorate, uneori hazlii, alteori amare, alteori frumoase, pur și simplu. Poezia nu se demodează, poezia e aceeași.

Poetul Marin Beșcucă este asimilat curentului postmodernist, poemele dumisale nu sunt turnate într-un tipar standardizat, ci țin de un registru poetic flexibil, elastic, care, în mare, poate fi „patentul” poeziei de azi. E adevărat și că poezia de azi tinde spre o libertate „dezlănțuită”, luând forma prozei lirice. Poezia e acum o fuzionare, în masă sau la margine, a tuturor genurilor literare. Mulți observatori cred însă că „poezia nouă” face bine sufletului atacat de „răul secolului” nostru, tinde spre descântec, vindecând mai bine angoasele umanității. Formele de expresie prin care poetul prezentului va încerca să „decripteze omenescul” prin viziuni de viață pline de semnificații, nu prin fotografierea fidelă a realității - căci tocmai asta e literatura conform lui Traian Herseni) - vor fi, predominant, cele adaptate la dinamica fără precedent a societății de azi. Marin Beșcucă este un romantic al timpului nostru, dar care conviețuiește cu existențialistul. Dialogul său liric cu Dumnezeu este expresia cea mai înaltă a smereniei. Poemele sale sunt condiționate de celebrul dicton latin „Nihil sine Deo”. Au un ludic „serios”, impregnat cu umor, cu satiric subtil: Cu alte cuvinte are un incomensurabil univers poetic. Întregul volum amoroase a istorie și a patrie. Îi urez, la final, drum bun către inima cititorilor, la multe BT-uri, pace vouă și cafea multă în ibric.

Pompiliu COMȘA

DICȚIONAR - Artiști plastici gălățeni (165)

Corneliu STOICA

LUPU, Vasile Marius - pictor, grafician, designer. S-a născut la 9 martie 1966 la Bârlad. A absolvit Școala de Muzică și Arte Plastice din Bârlad (1979), Colegiul Național „Gheorghe Roșca Codreanu” din Bârlad (1984) și Universitatea Națională de Arte „George Enescu” din Iași, Facultatea de Arte Plastice, Decorative și Design, Secția Design (2004). În perioada martie - septembrie 2003 a beneficiat de o bursă europeană Socrates-Erasmus și a studiat designul la Universitatea Politehnică din Milano, Facultatea de Arhitectură și Design Industrial (Italia). Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România, Filiala Galați (2018). A lucrat ca pictor-decorator, grafician și designer la diferite firme din România, Turcia (Istanbul) și Italia (Roma). Din 2018 participă la Saloanele Filialei Galați a U. A. P. R. Expoziții personale: „September Blues”, Der Bunker, Bârlad (2014); Galeriile de Artă „Nicolae Mantu”, Galați (2021). Participări la expoziții de grup: Anuala de Pictură, Grafică, Fotografie și Sculptură, Muzeul de Artă Roman (2018/2019, 2019/2020); „Artă, tradiții și culoare” (împreună cu Romeo Antonio Pălie și Ovidiu Cucu), Galeriile de Artă „Nicolae Mantu”, Galați (2018); Expoziția de Artă Vizuală „Portret și Autoportret”, Galeria de Artă „Ion Neagoe” a Casei Corpului Didactic „Spiru Haret”, Iași (2018); Expoziția de Artă Vizuală „Dragobete Art.Ro, ediția a VI-a, Galeriile de Artă „Victoria”, Iași (2018); Expoziție de grup în cadrul Balului de Caritate, Club Rotary, Bârlad (2018); Expoziția Taberei Internaționale de Creație Plastică „Vintilă Făcăianu”, Casa de Cultură Ploeni (2018); „Rădăcini de culoare românească”,

Muzeul Icoanei „Muzeikon”, Alba Iulia (2019); Expoziția Taberei „Mișcarea sufletească”, Casa de Cultură „Traian Demetrescu”, Craiova (2019); Expoziția Taberei de Artă Plastică „Tiberiu Cosovan”, Păltinoasa (2019); Expoziția Taberei Internaționale de la Chemi Vrah, Muzeul de Artă Smyadovo, Bulgaria (2019); Bienala Națională de Artă „Camil Ressu”, Galați (2020); „Salonul de primăvară”, ediția a IX-a, expoziție dedicată orașului Roman, Muzeul de Artă Roman (2021). Participări la tabere de creație: Tabăra

Internațională de Creație Plastică „Vintilă Făcăianu”, Ploeni, Prahova (2018); Tabăra Internațională de Pictură Arieșeni (2019); Tabăra Internațională de Pictură și Sculptură „Mișcarea sufletească”, Craiova (2019); Tabăra Internațională de pictură „Smeda 2019-Chemi Vrah”, Bulgaria (2019); Tabăra de Artă Plastică „Tiberiu Cosovan”, ediția a VII-a, Poiana Dacilor, Păltinoasa, Suceava (2019). Are lucrări în muzee și colecții private din România, Turcia, Italia, Marea Britanie, Germania și Canada.

Creația lui Marius Lupu a evoluat de-a lungul timpului în spiritul artei de factură realist-impresionistă, însă în paralel artistul se exprimă și într-un limbaj expresionist-abstract. Pictează în ulei și acrilice pe pânză și carton, practică grafică realizată în cărbune,

Nud I

grafit, creioane cu mina de grafit acvarelabil, pastel, acuarelă, sanguină, baie și tehnici mixte. Dintre genuri, atât în pictură cât și în grafică, preferă peisajul, portretul și natura statică, inclusiv cea cu flori. În peisagistică a impresionat prin amplul ciclu „Bella Roma”, în care înfățișează edificii, aspecte urbanistice și monumente din Roma (Italia), configurate cu o remarcabilă forță realistă, urmărind să pună în evidență frumusețea și particularitățile lor stilistice, valoarea acestora în contextul epocilor în care au fost create („Colosseumul”, „Panteonul”, „Curia Iulia - anticul Senat Roman”, „Biserica Santa Maria di Loreto și Palatul Valentini”, „Biserica Sfinților Cosma și Damian”, „Fântâna Maurului”, „Fântâna celor Patru Fluvii”, „Fontana di Trevi”, „Arcul lui Constantin”, „Celebra cafenea Rosati din Piazza del Popolo”, „Via dei Fori Imperiali”, „Piazza Navona”, „Piazza di Spagna”, „Vedere de la periferia Romei” etc.). Alte peisaje sunt din orașul Plopeni (Prahova), de la Cacica, Deleni, Păltinoasa, Vulturești, Mangalia. Remarcăm și în acestea grija artistului pentru redarea atât a specificului arhitectural atunci când este vorba de case sau locașuri de cult, cât și pentru reliefarea pitorescului naturii, cuprinzând în patruleterele tablourilor spații cu desfășurări ample și vegetație abundentă.

Ca portretist, Marius Lupu s-a făcut cunoscut în țări din Europa și de pe alte continente, de unde a primit comenzi de la persoane importante. Portretele lui

reprezintă chipuri de celebri cântăreți, muzicieni, regizori, actori, scenariști - dar și de copii, oameni simpli, monahi, prieteni. Sunt remarcabile cele șapte tablouri, executate în ulei pe pânză (dimensiuni 70 x 70 cm), care au ca protagoniști cântăreți de muzică rock ca Freddie Mercury sau pe cei din celebrul „Forever 27 Club”, stinși din viață la vârsta de 27 de ani, și cărora artistul le cinstește memoria cu mijloacele sale artistice: Jimi Hendrix, Janis Joplin, Jim Morrison, Brian Jones, Kurt Cobain, Amy Winehouse. Portrete realizate în urma unei documentări foarte minuțioase, muncă ce i-a dat posibilitatea artistului ca dincolo de asemănarea fizică să pună în evidență individualitatea fiecăruia, să transmită acele vibrații ale muzicii acestora, a intensității cu care ei au ars în timpul scurtei vieți pentru a-i face fericiți, prin muzica lor, pe iubitorii rock-ului. Alte portrete ale unor personalități internaționale au fost realizate cu mijloacele graficii și din rândul lor amintim: Bob Marley, David Bowie, Eros Ramazzotti, George Clooney, Johnny Depp, Leonardo DiCaprio, Laetitia Casta, Marilyn Manroe, Monica Bellucci, Nicole Kidman, Richard Gere, Vasco Rossi. Nu lipsesc din această galerie de portrete chipurile românilor Cristi Minculescu și Nicu Covaci.

În ultimii ani, Marius Lupu a expus și lucrări de o cu totul altă factură, încadrabile într-un stil expresionist-abstract, cu elemente simbolice evocatoare a unor vremuri îndepărtate. Pictate pe o dominantă de albastru sau de griuri, ele ne introduc într-un univers enigmatic. În două dintre ele („Carla's Dreams”, „Ultima dimineață în Cnossos”), formele, închipuind oameni-pasăre, cu elemente decorative din fragmente labirintice, zburând deasupra valurilor mării aidoma unor vulturi, fac aluzie la palatul regelui Minos din Cnossos, insula Creta- o construcție labirintică, concepută de celebrul arhitect și sculptor al mitologiei antice grecești Dedal, tatăl lui Icar. „Călătoria șamanului” amintește de practicile și ritualurile șamanismului pentru comunicarea oamenilor cu lumea spiritelor. într-un altul („Relicvă”), pictat pe un fundal de griuri, pasta este amestecată cu diferite ingrediente, așa încât ea devine aspră, rugoasă, sugerând straturi arheologice din timpuri imemorabile. Peștele din tablourile „The Fish Knows” I și II are pe spate țepi roșii în loc de solzi, iar pe burtă elemente de labirint, având o înfățișare ciudată, care produce un sentiment de anxietate. Expuse recent, acestea sunt lucrări care par că deschid o nouă etapă în creația lui Marius Lupu, dar ele fac parte dintr-un parcurs de cercetare artistică început încă din anii 2000.

Bibl.: Corneliu Stoica, Parcurșuri artistice, Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, Galați, 2019.

Morphochroma

Pictorița Jeanne Coppel și arta colajului (125 de ani de la nașterea artistei)

Corneliu STOICA

Prin 1970, vizitându-l pe maestrul Nicolae Spirescu în atelierul său din strada Basarabiei nr. 33, acesta mi-a vorbit despre pictorița Jeanne Coppel, originară din Galați, pe care o cunoscuse în una din călătoriile sale la Paris. Atunci el mi-a arătat și „Dicționarul picturii abstracte” de Michel Seuphor (Editura Femand Hazan, Paris, 1957), în care artista figura alături de personalități marcante: Wassily Kandinski, Piet Mondrian, Paul Klee, Jackson Pollock etc. Ulterior, informațiile mele s-au îmbogățit prin corespondența purtată cu pictorița, iar după moartea acesteia (1 noiembrie 1971), cu soțul său, matematicianul Theodor Coppel. De asemenea, prin investigații în arhive și biblioteci am descoperit date noi în legătură cu artista și familia sa.

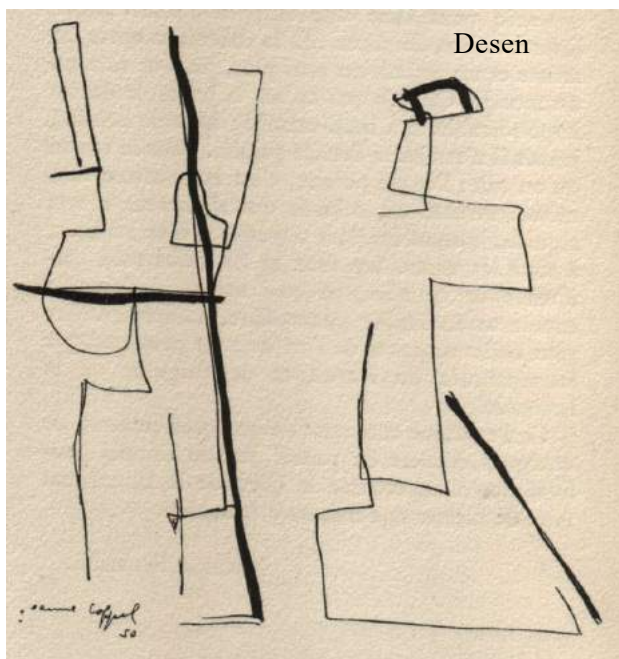
Jeanne Coppel s-a născut în Galați, la 3 mai 1896, într-o casă din strada Domnească nr. 25. Părinții săi erau Maurice și Emestine Helder. Tatăl, comerciant notabil de bijuterii și ceasuri, își avea magazinul în propria casă, o construcție impozantă, „cu două etaje și cu un turn, parcă ar fi fost unul din turnurile primăriei vieneze, și-n turn un ceas mare cât o roată de car

care bătea orele și jumătățile de oră și care mergea cu regularitate ”, după cum își amintește medicul-scriitor Crișan V. Mușețeanu în cartea sa „Lumea copilăriei mele”.

Maurice Helder a fost un timp și consilier în Consiliul Local. A manifestat o deosebită pasiune pentru colecționarea unor obiecte de artă și cu valoare istorică.

După moartea acestuia, în 1934, soția și fiica sa au donat colecția muzeului din cadrul Bibliotecii „V.A.Urechia”. În actul de donație, datat 17 aprilie 1934, acestea scriau: „Depe urma decedatului nostru soț și tată, au rămas mai multe obiecte de artă și antice, cu valoare istorică, pe care atât răposatul cât și noi, am socotit că e mai nimerit să fie donate spre păstrare și amintire în muzeul actualmente pe lângă Biblioteca „Urechia ” și care, cu timpul, va deveni un muzeu al orașului Galați. Vă rog să binevoiți a lua în primire următoarele obiecte cu rugămintea de a fi păstrate și expuse în așa fel încât să reiasă oricând la iveală gândul cu care au fost oferite de donator Inventarul donației cuprindea arme (o sabie cu mâner de metal, încrustat cu cruce albă de email, pistol cu cremene, o sabie turcească cu mâner de corn, un pistol cu mâner de metal, un pumnal cu mâner de os, un baston cu capul lui Cuza, un pumnal mic turcesc etc.) și obiecte antice și de artă (colan încrustat în bronz, farfurie chinezească reprezentând căderea Plevnei, 6 bucăți marmură pictate cu figuri reprezentând diferite costume grecești, 3 figurine egiptene, 21 medalii comemorative, 3 volume vechi grecești (Biblie), stema de la Vila Cuza etc. De asemenea, în patrimoniul Catedralei Arhiepiscopale din Galați se află o tavă de argint donată acesteia de Moritz Helder, având gravat următorul text: „Pe această tavă s-a prezentat tradiționala pâine și sare de câte ori neuitatul rege Carol I a vizitat orașul Galați. Donațiunea M. Helder, Catedralei Episcopale din Galați, cu prilejul sfințirii ce a avut loc la 6 august 1917”.

Pictorița și-a petrecut copilăria în orașul natal și la un pension din Lausanne (Elveția). Încă de la vârsta de opt ani începe să deseneze. Studiază mai întâi, împreună cu prietena sa Dorothea Schmierer-Roth, cu Antonio Zumino, un modest pictor academic, originar din Veneția, apoi în cursul anilor 1912-1913,

la Berlin, vine în contact cu mișcarea „Der Sturm”, care îi relevă pictura cubistă a lui Kandinski, Delaunay, Chagall etc. În această perioadă a cunoscut și Baletul rus condus de Serghei Pavlovici Diaghilev și decorurile strălucitoare ale lui Mihail Larianov și ale Nataliei Goncharova.

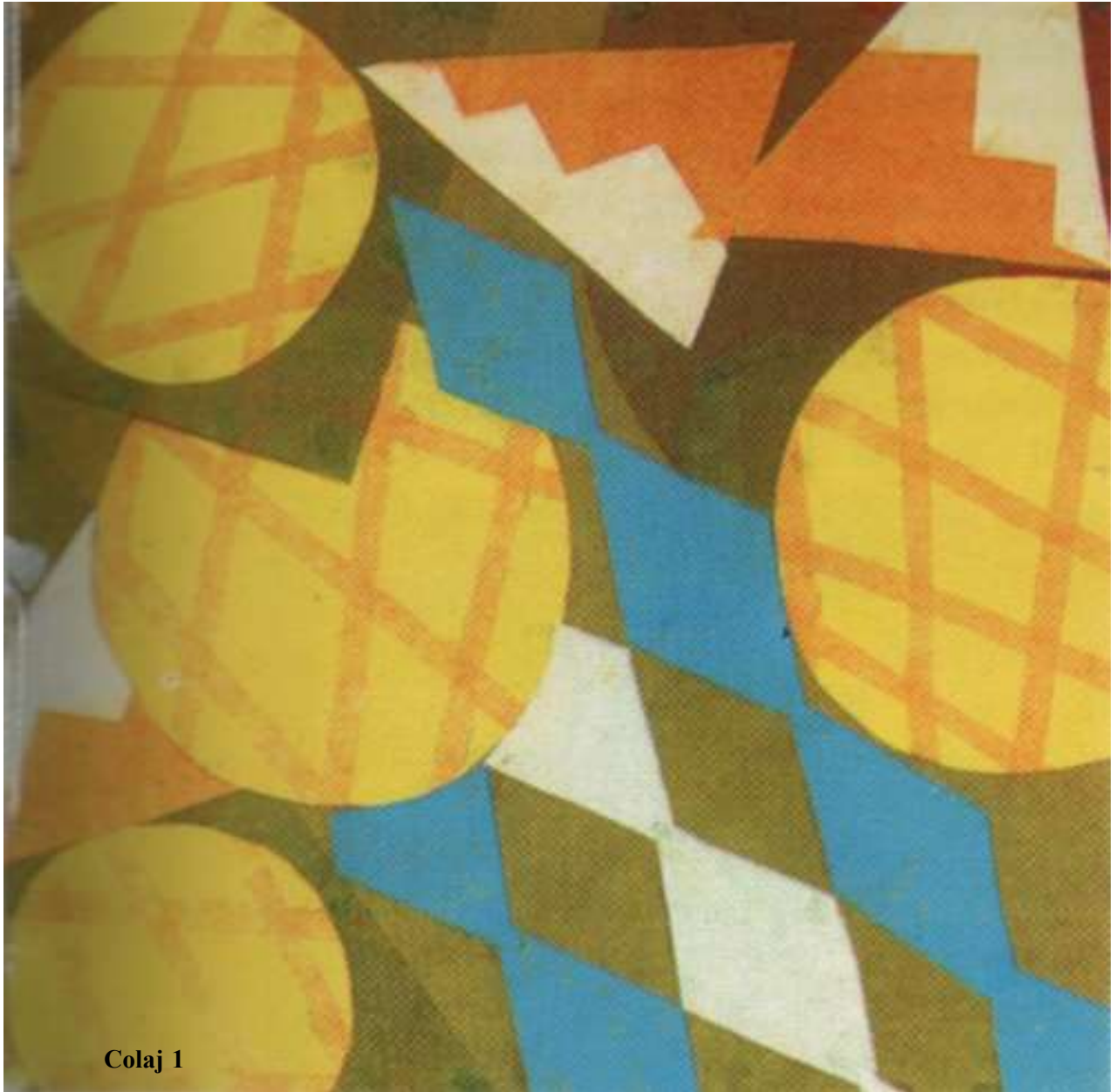
Reîntorcându-se la Galați, are prilejul ca în compania aceleiași prietene să lucreze cu pictorul Ion Theodorescu-Sion. Întâlnirea cu acesta se pare că a fost hotărâtoare pentru cariera artistei, fiindcă iată ce ne mărturisește ea într-o scrisoare din 11 martie 1971: „Într-adevăr Dorothea Roth și cu mine am lucrat împreună toată iarna lui 1916 -1917 cu războiul în față. Mă bucur că am prilejul pentru prima oară să-mi exprim recunoștința față de învățătura lui Theodorescu-Sion. El revenea în România după o ședere în Franța și era cu totul pătruns de pictura franceză, care și ea în acel moment a cunoscut cele mai bogate înnoiri. Cu toate că a fost tânăr la acea epocă, Theodorescu-Sion a știut să se apropie de maeștrii care conveneau personalității sale. Lui îi plăcea să vorbească în special despre maestrul din Aix (Cezanne), ne arăta reproduceri și ne explica principiile și căutările lui Cezanne, felul lui de a construi un peisaj, de a descompune un volum în planuri, de a simplifica formele la tot ce au esențial, «de a trata natura prin cilindru, sferă și con». Conversațiile și învățătura lui Theodorescu-Sion mi-au dovedit că principiile lui Cezanne au contribuit la propria mea dezvoltare. Aceasta nu s-a dezmințit niciodată în timpul multor ani care s-au scurs de atunci”. Așadar ce a însemnat întâlnirea lui Jeanne Coppel cu Ion Theodorescu-Sion,

el însuși un înnoitor al artei românești din perioada interbelică, rezultă clar din confesiunea artistei, ca și din opera ei.

Din perioada anului 1917-1918 datează primele colaje abstracte. În 1919, ajungând la Paris, frecventează Academia Ranson, unde beneficiază de învățătura nabiștilor Paul Serusier, Edouard Vuillard, Maurice Denis și Felix Vallotton. În 1920 se căsătorește cu inginerul Theodor Coppel. În 1942, din cauza originii evreiești, se refugiază la Aix en Provence, oraș în sud-estul Franței, la nord de Marsilia. Se reîntoarce la Paris în 1946 și revine la compozițiile sale abstracte. Din 1948, când îi este semnalată prezența la Salon des Realites Nouvelles (unde a descoperit-o criticul de artă Michel Seuphor), a participat la peste 60 de expoziții colective din Franța și din alte țări, deschizând în același timp și peste 10 expoziții personale. În 1964 a participat la expoziția „50 de ani de colaj”, organizată de Muzeul de Artă și Industrie din Saint-Etienne. Lucrările sale au fost întâlnite la Bienala de la Sao-Paulo, la expozițiile internaționale din Italia, Austria, Statele Unite ale Americii, Suedia, Anglia, Olanda, Mexic, Germania. A realizat și ilustrație de carte pentru mai mulți scriitori, printre care și pentru un volum al poetului bilingv Ilarie Voronca („Dîner chez Jeanne Coppel”, 1952). A încetat din viață la 1 noiembrie 1971. În 1994, în perioada 1 iulie - 9 octombrie, Muzeul-Bibliothèque Pierre Andre Benoit i-a organizat o mare retrospectivă, găzduită în 1995 și de Galeria Veronique Smagghe (24, rue Charlot 75003 Paris - Franța).

Opera sa, formată din lucrări de pictură în ulei, guașă, acuarelă, reliefuri, colaje, a fost apreciată de critica de artă mai ales pentru profunzimea și rezonanța poetică, pentru echilibrul arhitectural atât de perfect. „Creația lui Jeanne Coppel, notează Michel Seuphor în prefața catalogului primei sale expoziții personale, găzduită în 1950 de Galeria Colette Allendy din Paris, are seriozitatea lui Braque, aceeași limpezime, aceeași discreție, același calm măsurat. Ea iubește tonurile mate și surde. Câteodată se întâmplă să adauge câte un accent strălucitor dar al cărui rol nu e să lumineze, ci mai mult să facă simțită acea putere interioară acumulată. Deși ea pictează pânze de o rară subtilitate, în colaje își desăvârșește propriile căutări personale. Acestea sunt toate opere de maturitate plastică, ele au o puternică densitate de expresie.

Multe colaje ale Jeannei Coppel sunt inspirate din vechile ziduri ale Parisului, de ruinele rămase în urma războiului. Ele traduc în culorile surdinizate ale diferitelor elemente ce alcătuiesc textura colajului o

Colaj 1

atmosferă tristă, dezolantă. Întrebuințarea în cadrul compoziției a unor fragmente de afiș marchează respirația orașului (ex. lucrarea „Murs de Paris”), culorile amestecate, alcătuind un adevărat mozaic, reunesce partea tragică cu cea comică, țipătul de revoltă cu cel al atmosferei spectacolelor. Deși abstracte, colajele lui Jeanne Coppel comunică sentimente adânc umane, exprimate original cu mijloacele acestui gen. „Cu o magie ce-i este caracteristică, scrie o foarte bună cunoscătoare a operei artistei, Herta Wescher, Jeanne Coppel reușește să unească în colaje elementele componente în tonuri surde, dar scăldate într-o claritate alcătuită din reflexe și lumini de o melancolică poezie. Și tot ea notează: „este suficient să-i privești fața tânără, ochii binevoitori și arzători, ca să fii convins de armonia

ce domnește în operă. Și opera rămâne ca o mărturie a acestei admirabile armonii”. La rândul său, Pierre Courthion, în cartea sa „Curentele și tendințele în arta secolului XX”, scrie: „La Jeanne Coppel îmi plac, mai înainte de orice, colajele cu tonuri rar întâlnite și sensibile”.

Pictoriță de un rafinament cromatic deosebit, dar în același timp manifestând rigoare, știință compozițională și capacitatea de a reține esențialul, Jeanne Coppel a contribuit din plin la dezvoltarea artei colajului, fiind alături de Pablo Picasso, Georges Braque, Jean Arp, Sophie Taeuber, Kurt Schwitters, Gerhard Richter, Alberto Magnelli una dintre acele personalități care au dat acestui gen strălucire și l-au impus în concertul artei universale. Creația sa figurează

astăzi în numeroase colecții particulare, în mari muzee din Franța (Muzeul de Artă Modernă al orașului Paris; Muzeul de Artă și Industrie, Saint-Etienne; Muzeul de Arte Frumoase, Nantes; Muzeul Tavet, Pontoise; Muzeul Pierre Andre Benoit, Ales; Muzeul Unterlinden, Colmar; Muzeul din Montbeliard; Centrul Național de Artă Contemporană, Paris), S. U. A. (Muzeul de Arte Fogg, Universitatea Harvard), Anglia (British Museum, Londra; Muzeul de Artă Modernă, Cambridge), Israel (Muzeul Bezalel, Ierusalem), Germania (Kunstmuseum Bochum; Kunsthalle Recklinghausen); Brazilia Muzeul de Artă Modernă, Sao Paulo), iar expozițiile organizate după 1971 la Paris sunt o mărturie că opera sa continuă să fie apreciată și după moartea artistei, fiind periodic prezentată publicului prin manifestări care să o facă și noilor generații cunoscută.

Revista Dunărea de Jos
EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
Președinte: COSTEL FOTEA
CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS”
Manager: Viorel Sandu

Str. Domnească nr. 61, Galați, cod. 800008
tel.: 0236 418400, fax: 415590, e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583 - 0225

Din sumar:

Concurs Național de Arte Vizuale „Nicolae Mantu” - p. 2,3,4,5; Ziua Mondială a Cărții - p. 6,7; Tabăra de creație pentru copii - p. 8,9; Caleidoscop - p. 10,11; Abecedar istoric gălățean, autor Victor Cilincă - p. 12,13; Dumitru - Theodor Vasilescu, autor Ioan Horujenco - p. 16,17; Repertoriu de dansuri populare, autor Anca Giurchescu - p. 18,19; Chirurgie și intuiție, autor Nicolae Bacalbașa - p. 20,21; Porumbița din Fanar, autor Violeta Ionescu - p. 22,23,24,25; Cronică de carte, autor Virginia Chiriac - p. 26,27; Poezie de Mioara Baci - p. 28,29; Poezie de Mariana Laureta Balaban - p. 30,31; Constantin Vasiliu Bolnavu și Uniformele regalității, autor Radu Moțoc - p. 32,33; Palatul de la Ghidigeni, autor Gabriela Neguțu - p. 34,35; Scrisoteca cu Denisa Lepădatu, proiect inițiat de Florina Zaharia - p. 36,37; Cronică de Octavian Mihalcea - p. 38; Cronică de Alina Simona Dragomir - p. 39; Cronică de Virginia Chiriac - p. 40; Cronică de Violeta Ionescu - p. 41; Interfață între ape, autor Pompiliu Comșa - p. 42,43; Dicționar artiști plastici gălățeni, autor Corneliu Stoica - p. 44,45; Morphochroma, autor Corneliu Stoica - p. 46,47,48,49;

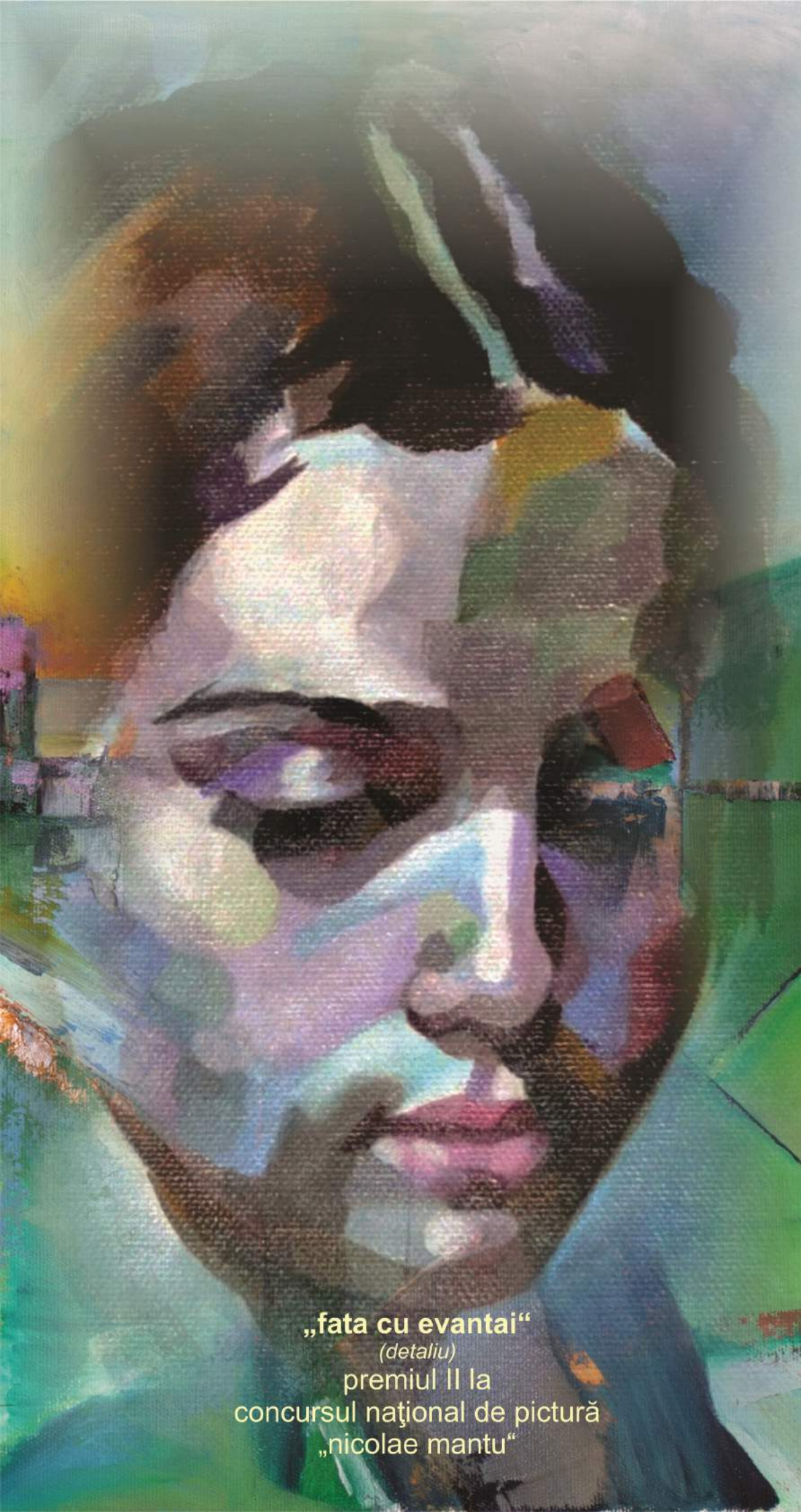
Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se găsește pe site-ul instituției.

Revista *Dunărea de Jos* este membru APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editurilor din România).

„fata cu evantai“

(detaliu)

premiul II la
concursul național de pictură
„nicolae mantu“

1583 0227

RITMURI

Galați, cod 800008, str. Domnească, nr. 61
Tel.-Fax: 00-40-236-418400; 00-40-236-415590
E-mail: office@ccdj.ro; revistadunareadejos@ccdj.ro
www.ccdj.ro